

ÖZNEL MESLEK SAYGINLIĞI ÜZERİNE BULGULAR ANKARA, 1977

Hülya Çıngı - Zehra KASNAKOĞLU*

Bu çalışmada, Ankara ili kentsel kesiminde, öznel meslek saygınlık değer ve sıralamaları üzerine Aralık 1976 - Şubat 1977 tarihleri arasında 1232 kişiye uygulanan bir araştırmanın bulguları konu edilmektedir.

Ankara ilinde en saygın meslekler olarak sırasıyla doktorluk, öğretim üyeliği, makina, kimya mühendisliği ile mimarlık; en az saygın meslekler olarak ise kapıcılık, hizmetçilik, çöpçülük, hamallık ve tefecilik belirlenmiştir. Bulgularımız, Ankara ilinde, cinsiyet, meslek, tabaka, gelir gibi sosyo - ekonomik etmenlerin meslek değerlendirmesini etkilemediği savını desteklemektedir. Ancak sistemin meşruluğuna ilişkin değer yargılarına duyarlı T.B.M.M. üyeliği, polis ve emniyet müdürlüğü, savcılık, din adamlığı gibi bazı mesleklerin sosyo - ekonomik etmenlere bağımlı olduğu görülmektedir. Meslek saygınlık değerlendirilmesinde mesleğin parasal getirisi, insanlığa hizmeti, toplumda yeri olması özellikleri, en önemli etkenler olarak belirlenmektedir.

1. Giriş

Toplumların sosyal ve ekonomik yapıları ile değer yargıları arasındaki ilişki, sosyal bilimcilerin araştırmalarında bir odak noktası olarak gözlenmektedir. Bu ilişkinin sınanması ve açıklan-

(*) Sırasıyla, Öğretim Görevlisi, Hacettepe Üniversitesi, İstatistik Bölümü; Y. Prof. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ekonomi Bölümü.

Yazarlar bu çalışmayı destekleyen Hacettepe Üniversitesi Vakıflarına, anket ve kodlamada emeği geçen Hacettepe Üniversitesi, İstatistik Bölümü öğrencilerine, değerli eleştirisi ve önerileri için B. Akşit, Ü. Nalbantoğlu ve O. Kurmuş'a teşekkür ederler.

masına yönelen, mesleklerin saygınlık açısından sıralanmaları, toplumların değişik kesimleri ve toplumlar arasında bu sıralamaların karşılaştırılması, NOCR (1947) ile başlayarak son yirmi yıl içinde çok sayıda kuramsal ve ampirik araştırmanın konusunu oluşturmuştur.⁽¹⁾ Bu konuda yapılan ampirik çalışmalar, meslek saygınlığı ile mesleklerin gelir ve eğitim düzeyleri arasında oldukça kuvvetli bir ilişki, toplumun değişik kesimleri ve değişik toplumlar arasında ise mesleklerin saygınlık değerlendirilmeleri açısından "meslek saygınlığı sıralamalarının sosyolojide bir büyük ampirik değişmez olduğu"nu savunmaya varan görüşlerin ortaya çıkmasına yol açmışlardır (Aral, 1977 : 1-2; Marsh, 1971 : 214).⁽²⁾

Meslek saygınlığı konusunda, Türkiye'de toplanmış verilere dayanan Aral (1977) dışında yayınlanmış bir araştırma yoktur. Aral (1977)'de Ankara'nın yüksek, orta ve düşük sosyo-ekonomik düzeydeki üç mahallesi olan Güvenevler, Yenimahalle ve Kuşcağız mahallelerinden 600 kişilik bir örneğe 1976 yazından başlayarak uygulanan anketlerde, örneğe alınanların önceden seçilmiş 40 mesleği 10 ve 5 değerli ölçeklerle değerlendirmeleri sonucu elde edilen veriler kullanılmaktadır (Aral, 1977 : 39-46). Bu araştırmadan elde edilen bulgulardan, sosyo-ekonomik düzeyi farklı gruplar için geçerli meslek saygınlığı sıralamaları arasında belirgin ayrılıklar olduğu, değişik toplumlar için geçerli saygınlık sıralamalarının farklılık gösterebileceği, mesleklerin gelir, topluma yarar ve eğitim düzeyleri arasında önemli bir ilişkinin olmadığı sonuçları çıkarılmaktadır (Aral, 1977 : 123-4).

Bu çalışmada 15 Aralık 1976-15 Şubat 1977 tarihleri arasında, Ankara ilinde gelir dağılımının belirlenmesi ve bunu belirleyen nedenlerin ortaya çıkarılması amacıyla yazarlar tarafından Ankara'nın Merkez, Altındağ, Yenimahalle ve Çankaya bölgelerinde 1232 kişiye uygulanan anketin bir yan ürünü olarak ortaya çıkan meslek saygınlık sıralaması konu edilmektedir.⁽³⁾

(1) Bu çalışmada kullanılan "saygınlık" terimi, toplumdaki bireylerin mesleklere kendi ölçütleri ile verdikleri önem, değer, istem, beğeni, güç, vb. yansıtmak üzere "Socio-Economic Status" karşılığı olarak kullanılmaktadır. Konu ile ilgili küçümsenemeyecek terim ve kavram karmaşası için bkz. Penn (1975).

(2) Konu ile ilgili kuramsal ve ampirik çalışmaların bir tartışma, değerlendirme ve eleştirisi için Aral (1977) iyi bir kaynak oluşturmaktadır.

(3) Örneklem yöntemi ve örneğe alınan kişilerin özellikleri ile ilgili geniş bilgi için bkz. Çingü ve Kasnaoğlu (1978-9). Ayrıca, meslek saygınlık endekslerinin gelir dağılımı çalışmalarında kullanımına örnek olarak bkz. Kasnaoğlu (1975, 1978).

Ayrıca bulunan mesleklerin saygınlık sıralaması benzeri diğer çalışmalarla karşılaştırılmakta ve saygınlık sıralamasının kişilerin cinsiyet, yaş, eğitim, meslek ve gelir düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği sınanmakta ve saygınlık sıralamasında önemli rol oynayabilecek etmenler değerlendirilmeye çalışılmaktadır.

2. MESLEKLER SAYGINLIK ENDEKSİ

Meslek saygınlık endeksi, araştırma kapsamına giren 18 yaşında ve daha büyük 1232 kişinin, önceden belirlenen 60 mesleği; i) çok iyi, ii) iyi, iii) orta, iv) kötü, v) çok kötü olarak değerlendirmelerine dayanılarak, aşağıdaki ağırlıklı ortalama formülü kullanılarak bulunmuştur :

$$I_i = \frac{\sum_{j=1}^5 w_j f_{ij}}{\sum_{j=1}^5 f_{ij}} \quad \begin{array}{l} i = 1,2,3,\dots,60 \\ j = 1,2,3,4,5 \end{array}$$

Burada;

I_i = i.nci meslek için saygınlık endeksi,

w_j = j.nci meslek için ağırlıklar,

f_{ij} = i.nci meslek için j.nci seçeneği önerenlerin sayısıdır.

Bu yöntem ile meslek saygınlık endeksi elde edilen çalışmalarda önemli zorluklardan birisi, ağırlıkların (w_j) belirlenmesidir. Genellikle kullanılan ağırlıklar 100, 80, 60, 40 ve 20 olmaktadır; ancak bu seçim bir gerekçeye dayanmadığından kolay bir eleştiri odağı oluşturmaktadır.⁽⁴⁾ Bu çalışmada sözü edilen sorun gözönünde tutularak, Tablo 1'de verilen 9 ayrı ağırlık grubu saptanmış ve 60 meslek için 9 ayrı endeks kümesi hesaplanmıştır.

(4) Bkz. NOCR (1965 : 411-25), Aral (1978 : 6), Bendix and Lipset (1966 : 322-334). Bu sorundan arınmak amacıyla, mesleklere Aral (1977)'de olduğu gibi, kişilere 1 ile 10 arası değerler verilerek endekslerinde sorunu çözdükleri söylenemez. Örneğin 10,9,.....,1 ağırlıklarının 10,9,5,7,6,3,2,1,5,1,0,5 ağırlıklarına tercihi yine bir gerekçeye dayanmamaktadır.

TABLO 1
Seçenek Ağırlık Kümeleri

Seçenek Ağırlık Kümesi	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü
I	100	80	60	40	20
II	100	100	60	20	20
III	100	90	55	20	10
IV	100	85	60	25	5
V	100	100	70	40	10
VI	100	100	60	40	10
VII	100	90	90	40	20
VIII	100	80	50	50	20
XI	100	100	0	0	0

Bu şekilde 9 ayrı ağırlık varsayımı altında hesaplanan 9 meslek saygınlık endeks kümesi arasında Tablo 2'de verilen basit korelasyon katsayılarından görülebileceği gibi, çok yüksek ilişki bulunmuştur. En uç ağırlık grubunu yansıtan 9. grup ile 7. grup arasındaki yüksek sayılabilecek 0.88'lik korelasyon dışında tüm korelasyon katsayıları 0.92'nin üzerinde bulunmuştur. Bu nedenle, meslek saygınlık sıralamasının ve endeks değerlerinin seçilecek ağırlıklara duyarlı olmadığı sonucuna varılarak, 1. ağırlık kümesi ile elde edilen sonuçların kullanılmasına karar verilmiştir.⁽⁵⁾ Bu şekilde Ankara ili kentsel nüfusu elde edilen meslek saygınlık sıralaması ve endeks değerleri Tablo 3'de verilmiştir.

(5) Bu ağırlık kümesinin seçilme nedeni, benzeri çalışmalarla karşılaştırma olanağının olmasındandır.

TABLO 2
Hesaplanan Dokuz Endeks Grubu İçin Basit
Korelasyon Katsayıları Matrisi

	I ₁	I ₂	I ₃	I ₄	I ₅	I ₆	I ₇	I ₈	I ₉
I ₁	1	0,9869	0,9947	0,9959	0,9815	0,9891	0,9463	0,9971	0,9751
I ₂	0,9869	1	0,9983	0,9949	0,9937	0,9981	0,9555	0,9787	0,9786
I ₃	0,9947	0,9983	1	0,9983	0,9923	0,9979	0,9551	0,9884	0,9803
I ₄	0,9959	0,9949	0,9983	1	0,9944	0,9967	0,9674	0,9883	0,9687
I ₅	0,9815	0,9937	0,9923	0,9944	1	0,9969	0,9794	0,9707	0,9537
I ₆	0,9891	0,9981	0,9979	0,9967	0,9969	1	0,9616	0,9828	0,9741
I ₇	0,9463	0,9555	0,9551	0,9674	0,9794	0,9616	1	0,9246	0,8784
I ₈	0,9971	0,9987	0,9884	0,9883	0,9707	0,9828	0,9246	1	0,9795
I ₉	0,9751	0,9786	0,9803	0,9687	0,9537	0,9741	0,8784	0,9795	1

Tablo 3'den görülebileceği gibi Ankara ilinde, saygınlık sıralamasında, doktorluk, üniversite öğretim üyeliği, makina ve kimya mühendisliği ile mimarlık başta gelmekte; en alt sıraları ise kapıcı, hizmetçi, çöpçü, hamal ve tefeciler almaktadır. T.B.M.M. üyeleri, 18. sırayı alırken, elektrik teknisyenleri 14. sırayı almaktadır, din adamları ve emniyet görevlileri ancak 30 ve 35. sıralarda, motor tamircisinden (28. sıra) daha alt sıralarda yer almaktadırlar. Seramik ve dokuma işçiliği saygınlık sıralamasında tarım işçiliğinin önünde yer alırken, tarım işçiliği de maden ve inşaat işçiliğinin önünde yer almaktadır. Ankara ili kentsel nüfusu, az topraklı çiftçilere, saygınlık sıralamasında en aşağıdan 7. sırayı vermektedir. Film artistliği, futbolculuk da saygınlık sıralamasının altlarında (42 ve 45. sıralar) yer almaktadır.

TABLO 3

**Ankara İli Kentsel Nüfus Meslek
Saygınlık Sıralaması ve Endeksleri**

Meslekler	Endeks	Sıra
Doktor	94,99	1
Üniversite Öğretim Üyesi	90,60	2
Makine Mühendisi	88,15	3
Kimya Mühendisi	87,79	4
Mimar	86,93	5
Ziraat Mühendisi	85,87	6
Hakim	84,89	7
Pilot	84,86	8
Fabrika Sahibi (200 + İşçi)	84,33	9
Avukat	83,78	10
Eczacı	82,80	11
Savcı	82,50	12
Dişçi	80,97	13
Elektrik Teknisyeni	80,62	14
Subay	80,44	15
Yüksek Seviyeli Devlet Memuru	80,26	16
Gemi Kaptanı	79,34	17
T.B.M.M. Üyesi	79,19	18
İnşaat Müteahhidi	78,69	19
Maliye Müfettişi	78,21	20
İlkokul Öğretmeni	77,83	21
Veteriner	76,01	22
Nakliyecisi	75,91	23
İstatistikçi	75,67	24
Roman Yazarı	75,48	25
Ev Kadını	74,91	26
Mobilya Yapımcısı	73,73	27
Motor Tamircisi	73,70	28
Hemşire	73,25	29
Din Adamı	71,93	30
Muhasebeci	71,58	31
Kadın Terzisi	69,13	32
Kasap	68,14	33
Kadın Berberi	67,50	34
Polis ve Emniyet Müdürü	67,25	35
Seramik İşçisi	67,21	36
Bakkal	66,36	37
Dokuma İşçisi	66,24	38

TABLO : 3 Devam

Meslekler	Endeks	Sıra
Emlak Komisyoncusu	65,90	39
Büro Sekreteri	65,71	40
Demirci - Kaynakçı	65,30	41
Film Artisti	64,91	42
Tezgâhtar	64,08	43
İtfaiyeci	63,03	44
Futbolcu	62,94	45
Tarım İşçisi	62,78	46
Ahçı	62,16	47
Postacı	62,13	48
Dolmuş Şöförü	61,51	49
Maden İşçisi	58,99	50
İnşaat İşçisi	58,48	51
Otobüs Biletçisi	58,34	52
Fırın İşçisi	57,11	53
Az Topraklı Çiftçi	56,01	54
Seyyar Satıcı	53,65	55
Kapıcı	51,07	56
Hizmetçi	49,43	57
Çöpçü	49,01	58
Hamal	44,80	59
Tefeci	38,97	60
Ortalama	70,59	
Standart Sapma	12,21	

3. Meslek Saygınlık Endekslerinin Karşılaştırılması

Tablo 3'de verilen meslek saygınlık sıralama ve endekslerinin kapsamlı incelemesine geçmeden, bunların benzerleri ile kabaca da olsa karşılaştırılmasında yarar olacaktır. Tablo 4, 5 ve 6'da bu çalışmadan elde edilen meslek saygınlık sıralama ve endeksleri, diğer dört endeks kümesi ile birlikte sunulmuştur. Bu tür karşılaştırmalarda özellikle üç temel sorun ortaya çıkmakta ve karşılaştırmayı güçleştirmektedir. Birincisi, seçilen meslek kümeleri, gerek araştırmacıların seçimleri sonucu, gerekse incelenen toplum veya kesimlerin zaman boyutu içindeki özellikleri nedeniyle farklılık göstermektedir. Bu nedenle ancak bu çalışmalarda ortak mesleklerin karşılaştırılması mümkün olabilmekte ve karşılaştırmayı parçalı kılmaktadır. İkinci sorun, mes-

lek saygınlığının ölçülmesi ile ilgili yöntem farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Gerek ölçümde kullanılan ölçek (scale) farklılıklarının, gerekse sonuçların sunumunda kullanılan ölçek farklılıklarının karşılaştırmalardan önce giderilmesi gerekmektedir. Üçüncüsü de meslek saygınlıkları ile ilgili sonuçların temsil ettikleri nüfusların, gerek özellikleri, gerekse zaman boyutu açısından farklılık göstermeleridir. Dolayısıyla, değişik zaman boyutlarında ve değişik toplulaştırma düzeyindeki bulguların karşılaştırılması ve bunlardan çıkacak sonuçların kuşku götürücü olmaları kaçınılmaz olacaktır.

Bu sınırlama ve kısıtlamalar gözönünde bulundurularak Aral (1977); NOCR (1947); Hodge, Siegel ve Rossi (1966) ve Duncan (1969)'ın bulguları ile karşılaştırma yapılmaya çalışılmaktadır.

Çalışmamız sonuçlarının dayandırıldığı örnek, Ankara kentsel nüfusunun tümünü temsil edecek biçimde seçildiği halde Aral (1977)deki temel nüfusların Ankara'nın yüksek, orta ve düşük sosyo-ekonomik düzeyi temsil edebilecek mahalleleri arasından, elverişlilik ölçütüne göre seçilmiş olan Güvenevler, Yenimahalle ve Kuşcağz semtlerinde yaşayan nüfuslar olarak belirlendiği görülmektedir. Yine bu çalışmada, amacın özelde bu üç mahallenin, daha genelde de Ankara'nın ve Türkiye'nin birleşik nüfuslarına genellenebilecek sonuçlar elde etmekten çok, mahalleler arası karşılaştırmalar yapmak olduğu vurgulanmakta ve her mahallenin nüfus büyüklüğüne orantılı olmadan eşit büyüklükte örnekler ile kapsandığı belirtilmektedir. Doğal olarak da sonuçlar bu üç mahalle için ayrı ayrı verilmektedir (Aral, 1977 : 39-41). Aral (1977)'in bulgularının Ankara ili kentsel nüfusunu temsil eden bulgularımızla karşılaştırmasını yapabilmek için, araştırmada konu edilen üç mahalle için elde edilen bulguların, Ankara'da yüksek, orta ve düşük sosyo-ekonomik düzeydeki nüfuslarına yaklaşık da olsa genelleştirilebileceğini varsaydık ve Aral'ın bu üç mahalle için elde ettiği saygınlık endekslerini, Çingı-Kasnakoğlu (1978-79 : 36)'daki sosyo-ekonomik düzeyi farklı nüfus tabakalarının, örneklem içindeki payları ile ağırlıklandırarak Ankara ili için genelleme yolunu seçtik.⁽⁶⁾ Bu şekilde 600 gözleme dayanarak, 40 meslek için elde edilen endeksler Ankara'ya genellenmiş ve Aral (1977) saygınlık endeksleri ile, 60 mesleğin kap-

(6) İlerideki bölümlerde bu genellemeye gerek kalmadan, Aral (1977) ile tabaka düzeyinde karşılaştırmalara da yer verilmektedir.

sandığı çalışmamızdan elde edilen saygınlık endekslerinin iki çalışmadaki ortak 26 meslek sıra ve değer karşılaştırması Tablo 4'de verilmiştir.

1947 yılında "National Opinion Research Center" tarafından tüm yetişkin nüfusu temsil etmek üzere, ABD'nde 2920 kişilik bir örneğe dayanılarak, 90 mesleğin kapsandığı NOCR (1947) ve 1963 yılında NOCR (1947) araştırmasının 651 kişilik bir örnek üzerinde tekrarlandığı Hodge, Siegel ve Rossi (1966) araştırmasından elde edilen meslek saygınlık endeks ve sıralamaları, çalışmamız ile bu iki çalışmadaki ortak 27 meslek için Tablo 5'de verilmiştir.

Duncan (1961)'de NOCR (1947) araştırmasının bulguları temel alınarak ve regresyon tekniği kullanılarak, 425 meslek için meslek saygınlık endeksi hesaplanmaktadır. Duncan (1961)'in izlediği yöntem şöyle özetlenebilir: NOCR (1947) araştırmasından seçilen 45 mesleğin herbiri için "çok iyi ve iyi" olduğunu söyleyenlerin örnek içindeki yüzdeleri ile söz konusu mesleklerin Amerikan toplumundaki eğitim ve gelir düzeyleri arasında $I_i = a + bE_i + cG_i + u_i$ şeklinde bir ilişki tahmin edilmektedir. Burada I_i = i'nci mesleğin "çok iyi ve iyi" olduğunu söyleyenlerin yüzdesi; E_i = ABD'nde i'nci meslektekilerin lise ve yukarı eğitime sahip olanlarının yüzdesi; G_i = ABD'nde i'nci meslektekilerin yıllık geliri 3500 dolar ve üzerinde olanlarının yüzdesidir. Toplam 425 meslek için saygınlık endeks değerleri olarak, bu denklemden bulunan kestirim değerleri (I_i) alınmaktadır.⁽⁷⁾ Duncan (1961) çalışması ile bu çalışmada kapsanan mesleklerden ortak olan 51'i için meslek saygınlık endeks ve sıralamaları Tablo 6'da verilmiştir.

(7) Duncan (1961)'de NOCR (1947) verileri alınmakla birlikte, saygınlık endeks değerlerinin hesaplanmasında değişik bir ağırlık sistemi kullanılmaktadır. NOCR (1947)'de kullanılan 100, 80, 60, 40, 20 ağırlıkları yerine, yalnız "çok iyi ve iyi" yüzdeleri alınarak 100, 100, 0, 0, 0 ağırlıkları kullanılmaktadır. Duncan (1961 : 117-119)'da bu ağırlık sisteminin daha anlamlı olduğu savunulmakla birlikte, çok da farklı sonuçlar vermediği belirtilmektedir. Nitekim bu çalışmada Tablo 1 ve 2'den görüleceği gibi, iki ağırlık kümesi ile hesaplanan saygınlık endeks değerleri arasında çok az bir farklılık bulunmaktadır ($r=0.9751$).

TABLO 4

**Çingı-Kasnakoğlu ve Aral'da Ortak Mesleklerin
Saygınlık Değerleri Karşılaştırması**

Meslekler	Çingı - Kasnakoğlu (1977)		Aral* (1977)		Sıra Farkı** (B--A)
	Endeks	Sıra (A)	Endeks	Sıra (B)	
Doktor	94,99	1	8,07	2	+ 1
Üniversite Öğretim Üyesi	90,60	2	8,35	1	— 1
Mimar	86,93	3	7,95	4	+ 1
Ziraat Mühendisi	85,87	4	7,54	7	+ 3
Hakim	84,99	5	7,83	5	0
Fabrika Sahibi (200 + İşçi)	84,33	6	6,59	15	+ 9
Elektrik Teknisyeni	80,62	7	7,02	13	+ 6
Subay	80,44	8	7,02	12	+ 4
Yüksek Seviyeli Devlet Memuru	80,26	9	7,14	11	+ 2
T.B.M.M. Üyesi***	79,19	10	5,93	24	+ 14
İnşaat Müteahhidi****	78,69	11	7,22	10	— 1
İlkokul Öğretmeni	77,83	12	7,99	3	— 9
Roman Yazarı	75,48	13	7,56	6	— 7
Mobilya Yapımcısı	73,73	14	6,48	17	+ 3
Motor Tamircisi	73,70	15	6,55	16	+ 1
Hemşire	73,25	16	7,51	8	— 8
Terzi	69,13	17	6,41	18	+ 1
Polis	67,25	18	6,18	20	+ 2
Büro Sekreteri	65,71	19	6,19	19	0
Film Artisti*****	64,91	20	6,78	14	— 6
Tezgâhtar	64,08	21	5,56	26	+ 5
Ahçı	62,16	22	5,97	22	0
Maden İşçisi	58,99	23	7,93	9	— 14
İnşaat İşçisi	58,49	24	6,11	21	— 3
Hizmetçi	49,43	25	5,76	25	0
Çöpçü	49,01	26	5,96	23	— 3
Korelasyon Katsayısı	(Çingı-Kasnakoğlu) — (Aral) = 0,7315				

(*) S. Aral (1977)'de üç mahalle için endeks değerleri tarafımızdan hesaplanmıştır. (Açıklama için bakınız: s. 324).

(**) (—) Aral endeksine, (+) Çingı-Kasnakoğlu endeksine göre daha saygın meslekleri göstermektedir.

(***) Aral'da Milletvekili olarak geçmektedir.

(****) Aral'da İnşaat Mühendisi olarak geçmektedir.

(*****) Aral'da Aktör olarak geçmektedir.

TABLO 5

Çingı-Kasnakoğlu, NOCR ve Hodge-Siegel-Rossi'de Ortak
Mesleklerin Saygınlık Değerleri Karşılaştırması

Meslekler	Çingı - Kasnakoğlu (1977)		NOCR (1947)		Sıra Farkı* (B—A)	Hodge-Siegel- Rossi (1963)		Sıra Farkı* (C—A)
	Endeks	Sıra (A)	Sıra (B)	Endeks		Sıra (C)		
Doktor	94,99	1	93	1	0	90	2	+ 1
Üniv. Öğretim Üyesi	90,60	2	89	2	0	90	1	— 1
Kimya Mühendisi	87,79	3	86	7	+ 4	89	4	+ 1
Mimar	86,93	4	86	6	+ 2	88	6	+ 2
Hakim	84,89	5	87	4	— 1	88	8	+ 3
Pilot	84,86	6	83	11	+ 5	86	9	+ 3
Fabrika Sahibi (200 +)	84,33	7	82	12	+ 5	80	14	+ 7
Avukat	83,78	8	86	8	0	89	5	+ 3
Dişçi	80,97	9	86	10	+ 1	88	7	— 2
Elektrik Teknisyeni	80,62	10	73	18	+ 8	76	17	+ 7
Subay	80,44	11	80	14	+ 3	82	12	+ 1
Yüksek Seviyeli Dev. M.	80,26	12	87	5	— 7	86	10	— 2
Milletvekili**	79,19	13	89	3	—10	90	3	—10
İnşaat Müteahhidi	78,69	14	79	16	+ 2	80	15	+ 1
İlkokul Öğretmeni	77,83	15	78	17	+ 2	81	13	— 2
Roman Yazarı	75,48	16	80	15	— 1	78	16	0
Mobilya Yapımcısı	73,73	17	65	21	+ 4	68	20	+ 3
Motor Tamircisi	73,70	18	62	22	+ 4	62	23	+ 5
Din Adamı	71,93	19	86	9	—10	86	11	— 8
Muhasebeci	71,58	20	68	13	— 7	70	19	— 1
Kadın Berberi	67,50	21	59	23	+ 2	63	22	+ 1
Polis ve Emniyet Müd.	67,25	22	67	19	— 3	72	18	— 4
Tezgâhtar	64,08	23	58	24	+ 1	56	24	+ 1
Ahçı	62,16	24	54	25	+ 1	55	25	+ 1
Postacı	62,13	25	66	20	— 5	66	21	— 4
Maden İşçisi	58,99	26	49	26	0	50	26	0
Çöpçü	49,01	27	35	27	0	39	27	0

Korelasyon Katsayısı (Çingı-Kasnakoğlu)—(NOCR) = 0,8960 (Çingı-Kas-
nakoğlu)—(Hodge-Siegel-Rossi) = 0,9066

(*) (+) Ankara'da daha saygın meslekleri, (—) A.B.D.'nde daha saygın meslekleri göstermektedir.

(**) Bu meslek, Çingı-Kasnakoğlu'nda T.B.M.M. Üyesi olarak geçmektedir.

TABLO 6

**Çingı-Kasnaoğlu ve Duncan'da
Ortak Saygınlık Değerleri Karşılaştırması**

Meslekler	Çingı - Kasnaoğlu (1977)		Duncan (1947)		Sıra Farkı* (B—A)
	Endeks	Sıra (A)	Endeks	Sıra (B)	
Doktor	94,99	1	92	4	+ 3
Makina Mühendisi	90,60	2	84	9	+ 7
Üniversite Öğretim Üyesi	88,15	3	82	11	+ 8
Kimya Mühendisi	87,79	4	90	5	+ 1
Mimar	86,93	5	90	6	+ 1
Ziraat Mühendisi	85,87	6	87	7	+ 1
Hakim	84,99	7	93	3	— 4
Pilot	84,86	8	79	12	+ 4
Avukat	83,78	9	93	2	— 7
Eczacı	82,80	10	82	10	0
Dişçi	80,97	11	96	1	—10
Elektrik Teknisyeni	80,62	12	44	30	+ 18
Subay	80,44	13	54	24	+ 11
Yüksek Seviyeli Devlet Memuru	80,26	14	84	8	— 6
Gemi Kaptanı	79,34	15	54	23	+ 8
İnşaat Müteahhidi	78,69	16	60	22	+ 6
İlkokul Öğretmeni	77,83	17	72	16	— 1
Maliye Müfettişi	78,21	18	63	18	0
Veteriner	76,01	19	78	13	— 6
Nakliyeci	75,91	20	71	17	— 3
Roman Yazarı	75,48	21	76	15	— 6
Motor Tamircisi	73,70	22	19	41	+ 19
Hemşire	73,25	23	46	29	+ 6
Din Adamı	71,93	24	52	27	+ 3
Muhasebeci	71,58	25	78	14	—11
Kadın Terzisi	69,13	26	23	37	+ 11
Kasap	68,14	27	33	34	+ 7
Kadın Berberi	67,50	28	17	44	+ 16
Polis ve Emniyet Müdürü	67,25	29	40	31	+ 2
Seramik İşçisi	67,21	30	23	36	+ 6
Bakkal	66,36	31	33	33	+ 2
Dokuma İşçisi	66,24	32	21	40	+ 8
Emlak Komisyoncusu	65,90	33	62	19	—14
Büro Sekreteri	65,71	34	61	20	—14

TABLO 6 (Devam)

Meslekler	Çingı - Kasnakoğlu (1977)		Duncan (1947)		Sıra Farkı* (B-A)
	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	
		(A)		(B)	
Demirci - Kaynakçı	65,30	35	25	35	0
Film Artisti	64,91	36	60	21	- 15
Tezgâhtar	64,08	37	47	28	- 9
İtfaiyeci	63,04	38	37	32	- 6
Futbolcu	62,94	39	52	26	- 13
Tarım İşçisi	62,78	40	6	49	+ 9
Ahçı	62,16	41	15	45	+ 4
Postacı	62,13	42	53	25	- 17
Maden İşçisi	58,99	43	2	51	+ 8
İnşaat İşçisi	58,48	44	18	43	- 1
Fırın İşçisi	57,11	45	22	38	- 7
Az Topraklı Çiftçi	56,01	46	14	46	0
Seyyar Satıcı	53,65	47	8	47	0
Kapıcı	51,07	48	18	42	- 6
Hizmetçi	49,43	49	6	48	- 1
Çöpçü	49,01	50	21	39	- 11
Hamal	44,80	51	4	50	- 1
Korelasyon Katsayısı**	(Çingı-Kasnakoğlu) — Duncan = 0,8439.				

(*) (+) Ankara'da daha saygın meslekleri, (-) A.B.D.'nde daha saygın meslekleri göstermektedir.

(**) Dokuma, maden, inşaat işçisi ve benzeri meslekler için Duncan (1947) endeks değerleri olarak, bu gruplardaki düz ve kalifiye işçiler için verilen endeks değerlerinin ortalaması alındığında korelasyon katsayısı 0,8413 olarak bulunmaktadır.

Çalışmamızda elde edilen meslek saygınlık değerleri ve sıralamaları ile yukarıda sözü edilen dört çalışmanın bulguları genel olarak farklı bulunmamaktadır. Amerikan toplumunun 1947 yılındaki değerlendirmelerini yansıtan NOCR ve Duncan çalışmaları ve 1963 değerlendirmesini yansıtan Hodge, Siegel, Rossi çalışması ile bu çalışmadan elde edilen meslek saygınlık endeksleri arasındaki korelasyon katsayıları ortak meslekler için sırasıyla 0.90, 0.84, 0.91 ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Aral ile ortak mesleklerin saygınlık değerleri arasındaki korelasyon ise yine istatistiksel açıdan anlamlı olmakla birlikte, diğer üç çalışmadan daha düşük bulunmuştur.

Saygınlık değerlerinde ve sıralamalarında, bu çalışmanın bulguları ile görece olarak en fazla farklılık gösteren mesleklere bakıldığında şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır:⁽⁸⁾

<u>(Çingı-Kasnaoğlu) — (NOCR)</u>		<u>(Çingı-Kasnaoğlu) — (Hodge-Siegel-Rossi)</u>	
Milletvekili	(— 10)	Milletvekili	(— 10)
Din Adamı	(— 10)	Din Adamı	(— 8)
Elektrik Teknisyeni	(+ 8)	Fabrika Sahibi	(+ 7)
Muhasebeci	(— 7)	Elektrik Teknisyeni	(+ 7)
Devlet Memuru	(— 7)	Motor Tamircisi	(+ 5)
<u>(Çingı-Kasnaoğlu) — (Duncan)</u>		<u>(Çingı-Kasnaoğlu) — (Aral)</u>	
Motor Tamircisi	(+ 19)	Milletvekili	(+ 14)
Elektrik Teknisyeni	(+ 18)	Maden İşçisi	(— 14)
Postacı	(— 17)	Fabrika Sahibi	(+ 9)
Kadın Berberi	(+ 16)	İlkokul Öğretmeni	(— 9)
Büro Sekreteri, Emlak Komisyoncusu	(— 14)	Hemşire	(— 8)

(8) Kaynak : Tablo 4,5,6. Parantez içindeki sayılar sıra farklarını, (+) olanlar bu çalışmada daha saygın bulunan meslekleri göstermektedir.

Değişik bir toplumun, değişik zamanlardaki değerlendirmelerini yansıtan ilk üç çalışma ile bu çalışmanın bulguları beklentinin ötesinde benzerlik gözlenmekte ve beklentiler doğrultusunda farklılık gösteren mesleklere rastlanmaktadır. Aynı toplumun, aynı kentinde, aynı zamandaki değerleri yansıtan Aral'ın bulguları ile bu çalışmanın bulguları arasında bazı meslekler için bağdaştırılması çok güç olan ayrılıklar ortaya çıkmaktadır. T.B.M.M. üyeliği, çalışmamızda 10. sırayı alırken, Aral'da yalnız tezgâhtar ve hizmetçinin üzerinde 24. sırada yer almaktadır. Maden işçisi bu çalışmada 23. sırayı alırken; Aral'da fabrika sahibi, subay, T.B.M.M. üyesi, yüksek seviyeli devlet memuru gibi meslekleri de geride bırakarak 9. sırayı almaktadır. Yine, ilkokul öğretmeni saygınlık sıralamasında 12. sırada bulunurken, Aral'da doktor ve üniversite öğretim üyesinin altında 3. sırada yer almaktadır. İki çalışma arasında bu gibi farklılıklar kanımızca örneklem, anket tekniği vb. farklılıklar yanısıra anketçilerin niteliksel ve niceliksel özelliklerinden kaynaklanabilir.⁽⁹⁾

4. Sosyal ve Ekonomik Etkenlerin Meslek Saygınlık Endeksine Etkileri

Bu bölümde, yanıtlarına dayanılarak, meslek saygınlık endekslerinin hesaplandığı kişilerin sosyal ve ekonomik özellikleri ile meslekleri değerlendirmeleri arasında varolabilecek ilişkiler konu edilmektedir. Bu amaçla, görüşülen kişiler i) içinde buldukları tabaka ii) cinsiyet, iii) yaş, iv) eğitim, v) meslek, vi) gelir düzeylerine göre sınıflandırılmışlar ve her sınıf için ayrı ayrı, bir numaralı ağırlık kümesi kullanılarak meslek saygınlık endeksleri hesaplanmıştır. Daha sonra, mesleklerin değerlendirilmelerinde bu sınıflar arasında fark olup olmadığı varyans analizi, Kolmogrov-Smirnov testi, konkordans ve korelasyon katsayıları kullanılarak sınanmaya çalışılmıştır.⁽¹⁰⁾

(9) Aral'da anketçi olarak ODTÜ, Sosyal İlimler Bölümünden 10 öğrenci; Çingir-Kasnakoğlu'nda ise Hacettepe Üniversitesi, İstatistik Bölümü'nden 90 öğrenci kullanılmıştır.

(10) Bu katsayı ve testler için bkz. Kutsal ve Muluk (1978 : 127-132), Siegel (1956 : 127-136 ve 195-238).

a) Tabakalara Göre Meslek Saygınlığı

Devlet İstatistik Enstitüsü'nce yapılan 1979 "Hane Halkı Tüketici Harcamaları" araştırmasında, Ankara ili için kullanılan sınıflandırma ile görüşülen kişilerin oturdukları mahalleler i) zengin, ii) orta, ii) fakir olarak üç tabakada toplanmış ve her tabaka için Tablo 7'de verilen meslek saygınlık endeksleri ve sıraları hesaplanmıştır. Yapılan testler sonucunda, tabakalar arasında mesleklerin saygınlık değerleri açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna varılmıştır (Tablo 14). Teker, teker bakıldığında, tabakalar arasında öznel saygınlığı görece farklılık gösteren meslekler arasında savcılık, T.B.M.M. üyeliği, din adamlığı, seramik işçiliği ve emlak komisyonculuğu gözlenmektedir. Savcılık, orta tabakanın saygınlık sıralamasında, diğer tabakalara göre en aşağı sırayı alırken, T.B.M.M. üyeliği en aşağı sırayı zengin tabakada, en yukarı sırayı ise orta tabakada almaktadır. Din adamları ve emlak komisyoncuları fakir tabakanın saygınlık sıralamasında önce yer alırken, seramik işçiliği görece olarak zengin tabakada ön sıralarda yer almaktadır (Tablo 7).

b) Aral (1977) Sonuçları ile Karşılaştırma

Aral (1977)'de Güvenevler, Yenimahalle ve Kuşcağız için elde edilen saygınlık değerleri ve sıraları ile çalışmamızda zengin, orta ve fakir tabakalar için elde edilen değer ve sıralar ortak meslekler için Tablo 8'de verilmiştir. İki çalışmada ortak meslekler için hesaplanan saygınlık değerleri, zengin tabakadan fakir tabakaya doğru düşen bir oranda olmakla birlikte istatistiksel olarak benzer bulunmaktadır. Önceki bölümde tabakalar arasında saygınlık değerlendirmesinde önemli farklılık olmadığını belirtmiştik. Aral ise sosyo-ekonomik düzey farklılıklarının saygınlık değerlendirmelerini etkilediğini ve Güvenevler, Yenimahalle, Kuşcağız'da saygınlık sıralamalarının belirgin farklılık gösterdiğini söylemektedir (Aral, 1977 : 119, 123). Ancak, Aral'ın bulguları bu savı desteklememektedir. Üç mahalledeki saygınlık sıralamaları arasında 0.88, 0.90 ve 0.72 olarak hesaplanan ve istatistiksel açıdan önemli olan korelasyon katsayıları bu savın tam tersini göstermektedir.

Aral ve Çingı-Kasnakoğlu'da tabakalar ve mahalleler için elde edilen saygınlık değer ve sıralamalarının görece olarak önem-

li farklar gösterdiği meslekler arasında ise, her üç tabaka içinde fabrika sahipliği, milletvekilliği, hemşirelik, film artistliği, ilköğretmenliği, maden işçiliği ve roman yazarlığı gözlenmektedir. Bu mesleklerden ilk ikisi dışındakiler Aral'da görece olarak daha saygın bulunmaktadır.

c) Cinsiyete Göre Meslek Saygınlığı

Araştırmada görüşülen kadın ve erkekler için ayrı ayrı hesaplanan meslek saygınlık endeksleri ve sıralamaları Tablo 9'da verilmiştir. Kadın ve erkeklerin teker teker alındığında görece olarak farklı değerlendirdikleri meslekler arasında, fabrika sahipliği, makina mühendisliği, T.B.M.M. üyeliği, futbolculuk ve demircilik-kaynakçılık gözlenebilmektedir. Fabrika sahibi, kadınlara göre saygınlık sıralamasında 3. sırayı alırken, erkeklerde 11. sırayı almaktadır. Diğer taraftan makina mühendisi, erkeklerde 3. sırayı alırken, kadınlarda ancak 16. sırayı alabilmektedir. T.B.M.M. üyeliği, kadınların sıralamasında erkeklere göre üstlerde; futbolcu ve demirci-kaynakçı altlarda yer almaktadır. Yine ilginç bir sonuç da, ev kadınlarına, erkekler saygınlık sıralamasında 23. sırayı verirken, kadınların 27. sırayı vermeleridir. Yukarıda sözü edilen meslekler için gözlenen farklılıklara karşılık 60 meslek bir bütün olarak alındığında, kadın ve erkeklerin meslekleri değerlendirmelerinde önemli bir farklılık olmadığı sonucuna varılmaktadır. (Tablo 14).⁽¹¹⁾

a) Yaşa Göre Meslek Saygınlığı

Yaş gruplarına göre hazırlanan ve Tablo 10'da verilen meslek saygınlık endeksleri ve sıraları, 60 meslek birlikte alındığında, tabaka ve cinsiyet sınıfları için olduğu gibi istatistiksel olarak farklılık göstermemektedir. (Tablo 14). Mesleklere teker teker bakıldığında, kaptanlık, pilotluk, roman yazarlığı, futbolculuk, film artistliği gibi mesleklerin gençler arasında; subaylık, fabrika sahipliği, polis ve emniyet müdürlüğü ve din adamlığının yaşlılar arasında görece olarak daha saygın meslekler olarak belirtildiği gözlenmektedir.

(11) Aral (1977)'de kadınlar ve erkeklerin saygınlık sıralamaları arasındaki kolerasyon katsayıları Güneveçler, Yenimahalle ve Kuşcağız için sırasıyla 0,97, 0,88, 0,44 olarak hesaplanmıştır (Aral, 1977 : 49, 71, 96).

TABLO 7

Tabakalara Göre Meslek Saygınlık Endeksleri

Tabaka Meslekler	Zengin Tabaka		Orta Tabaka		Fakir Tabaka	
	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra
Doktor	94,35	1	94,24	1	96,04	1
Üniversite Öğretim Üyesi	91,04	2	89,56	2	90,86	2
Makina Mühendisi	87,80	3	88,07	3	88,53	3
Kimya Mühendisi	87,61	4	87,78	4	88,60	4
Mimar	86,73	5	86,10	5	87,65	5
Ziraat Mühendisi	85,49	6	85,82	6	86,25	8
Hakim	84,10	8	83,07	9	86,74	6
Pilot	85,00	7	85,66	7	84,20	12
Fabrika Sahibi (200+ İşçi)	81,75	12	84,34	8	84,64	7
Avukat	83,15	9	81,97	10	85,51	9
Eczacı	84,41	10	80,40	14	84,67	11
Savcı	82,16	11	79,40	18	84,80	10
Dişçi	80,57	13	80,47	13	81,66	15
Elektrik Teknisyeni	79,09	16	80,82	11	81,87	14
Subay	80,09	14	78,59	19	81,93	13
Yüksek Seviyeli Dev. M.	78,98	17	79,93	17	81,58	16
Gemi Kaptanı	79,66	15	80,00	16	78,65	20
T.B.M.M. Üyesi	75,66	29	80,76	12	81,40	17
İnşaat Mühendisi	76,74	20	80,41	15	79,34	19
Maliye Müfettişi	78,12	18	77,83	20	77,96	22
İlkokul Öğretmeni	77,53	19	75,49	21	79,57	18
Veteriner	75,69	23	74,77	24	77,08	23
Nakliyecisi	76,37	21	75,14	23	75,98	24
İstatistikçi	76,32	22	74,75	25	75,61	26
Roman Yazarı	75,42	25	75,15	22	75,77	25
Ev Kadını	74,22	26	73,87	28	73,18	31
Mobilya Yapımcısı	72,72	28	74,48	26	74,15	28
Motor Tamircisi	73,35	27	73,92	27	73,87	30
Hemşire	73,13	29	71,78	29	75,22	27
Din Adamı	67,65	33	67,55	33	78,40	21

TABLO 7 (Devam)

Tabaka Meslekler	Zengin Tabaka		Orta Tabaka		Fakir Tabaka	
	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra
Muhasebeci	69,80	30	70,14	30	74,13	29
Kasap	66,68	35	67,80	32	69,66	34
Kadın Berberi	66,85	34	67,03	35	68,37	36
Polis ve Emniyet Müdürü	65,02	38	64,36	41	71,12	32
Seramik İşçisi	68,67	31	66,57	37	66,26	40
Bakkal	65,65	37	66,64	36	66,79	38
Dokuma İşçisi	65,98	36	67,42	34	65,73	41
Büro Sekreteri	64,44	40	64,10	42	67,86	37
Demirci, Kaynakçı	64,44	41	64,76	40	66,39	39
Film Artisti	64,96	39	66,21	38	64,02	43
Emlak Komisyoncusu	63,15	44	65,11	39	68,93	35
Tezgâhtar	63,36	43	62,77	45	65,51	42
İtfaiyeci	62,85	45	62,25	46	63,71	44
Kadın Terzisi	67,93	32	68,74	31	70,47	33
Futbolcu	62,77	46	63,14	44	62,96	46
Tarım İşçisi	63,39	42	61,85	48	62,83	47
Ahçı	62,59	47	61,21	49	62,38	49
Postacı	60,87	48	63,24	43	62,54	48
Dolmuş Şoförü	59,13	50	61,98	47	63,34	45
Maden İşçisi	58,93	51	60,13	50	58,31	51
İnşaat İşçisi	59,22	49	58,84	52	57,58	52
Otobüs Biletçisi	56,90	54	58,85	51	59,27	50
Fırın İşçisi	57,58	52	56,73	53	56,95	53
Az Topraklı Çiftçi	56,98	53	53,67	54	56,67	54
Seyyar Satıcı	52,39	55	52,05	55	55,76	55
Kapıcı	51,29	56	50,03	56	51,54	56
Hizmetçi	48,80	58	48,58	57	50,52	57
Çöpçü	49,37	57	47,70	58	49,51	58
Hamal	45,15	59	43,75	59	45,16	59
Tefeci	36,78	60	40,51	60	40,05	60

TABLO 8
Çingir-Kasnakoğlu ve Aral'da Ortak Mesleklerin
Tabakalara Göre Saygınlık Değerleri Karşılaştırması

Meslekler*	Zengin Tabaka/Güvenevler				Orta Tabaka/Yenimahalle				Fakir Tabaka/Kuşcağız						
	Çingir-Kasnakoğlu	Sıra A	Aral	Sıra B	Sıra Farkı** B-A	Çingir-Kasnakoğlu	Sıra A	Aral	Sıra B	Sıra Farkı** B-A	Çingir-Kasnakoğlu	Sıra A	Aral	Sıra B	Sıra Farkı** B-A
Doktor	94.35	1	8.45	2	+ 1	94.24	1	8.33	2	+ 1	96.04	1	7.57	4	+ 3
Üniversite Öğretim Üyesi	91.04	2	8.79	1	- 1	89.56	2	8.46	1	- 1	90.86	2	7.87	3	+ 1
Mimar	86.73	3	7.90	4	+ 1	86.10	3	7.97	6	+ 3	87.65	3	7.98	2	- 1
Ziraat Mühendisi	85.49	4	7.20	9	+ 5	85.82	4	7.74	8	+ 4	86.25	6	7.74	5	- 1
Hakim	84.10	5	7.97	3	- 2	83.07	6	8.00	4	- 2	86.74	4	7.60	7	+ 3
Fabrika Sahibi (200 + İşçi)	81.75	6	6.56	14	+ 8	84.34	5	6.63	18	+ 13	86.64	5	6.60	18	+ 13
Subay	80.09	7	7.15	11	+ 4	78.59	11	7.23	11	0	81.93	7	6.77	15	+ 8
Elektrik Teknisyeni	79.09	8	6.49	15	+ 7	80.82	7	7.19	12	+ 5	81.87	8	7.39	10	+ 2
Yüksek Seviyeli Dev. Memuru	78.98	9	7.19	10	+ 1	79.93	10	7.15	13	+ 3	81.58	9	7.09	12	+ 3
İlkokul Öğretmeni	77.53	10	7.74	6	- 4	75.49	12	8.23	3	- 9	79.57	11	8.09	1	- 10
İnşaat Mütahhidi	76.74	11	7.77	5	- 6	80.41	9	7.61	9	0	79.34	12	6.47	20	+ 8
T.B.M.M. Üyesi	75.66	12	6.10	16	+ 4	80.76	8	5.48	26	+ 18	81.40	10	6.07	26	+ 16

Roman Yazarı	75.42	13	7.42	7	—	6	75.15	13	0.02	5	—	8	75.77	13	7.40	9	—	4
Motor Tamircisi	73.35	14	5.83	20	+	6	73.92	15	6.54	19	+	4	73.87	16	7.21	11	—	5
Mobilya Yapımcısı	72.72	15	6.09	17	+	2	74.48	14	6.65	17	+	3	74.15	15	6.73	16	+	1
Hemşire	72.13	16	7.25	8	—	8	71.78	16	7.51	10	—	6	75.22	14	7.76	6	—	8
Terzi	67.93	17	5.97	19	+	2	68.74	17	6.75	15	—	2	70.47	18	6.59	19	+	1
Polis ve Emniyet Müdürü	65.02	18	5.76	21	+	3	64.36	19	6.11	23	+	4	71.12	17	6.62	17		0
Film Artisti	64.96	19	6.61	13	—	6	66.21	18	6.87	14	—	4	64.02	21	6.89	14	—	7
Büro Sekreteri	64.96	20	5.98	18	—	2	64.10	20	6.12	22	+	2	67.86	19	6.42	21	+	2
Tezgâhtar	63.36	21	4.70	25	+	4	62.77	21	5.62	25	+	4	65.51	20	6.32	22	+	2
Ahçı	62.59	22	5.72	22	+	0	61.21	22	6.13	21	—	1	62.38	22	6.09	24	+	2
İnşaat İşçisi	59.22	23	5.46	23		0	58.84	24	6.75	16	—	8	57.58	24	6.30	23	—	1
Maden İşçisi	58.93	24	6.90	12	—	12	60.13	23	7.78	7	—	16	58.31	23	7.44	8	—	15
Çöpçü	49.37	25	4.51	26	+	1	47.70	26	6.29	20	—	6	49.51	26	7.08	13	—	13
Hizmetçi	48.80	26	5.20	24	—	2	48.58	25	6.08	24	—	1	50.52	25	6.08	25		0
Korelasyon Katsayısı			0.8482						0.6005						0.5094			

(*) Aral ve Çingir-Kasnakoğlu'nda farklılık gösteren meslekler için bkz. Tablo 4.

(**) (—) Aral endeksine, (+) Çingir-Kasnakoğlu endeksine göre daha saygın meslekleri göstermektedir.

TABLO 9
Cinsiyete Göre Meslek Saygınlık Endeksleri

Meslekler	Cinsiyet	K a d ı n		E r k e k	
		Endeks	Sıra	Endeks	Sıra
Doktor		95,17	1	94,78	1
Üniversite Öğretim Üyesi		90,80	2	90,36	2
Makina Mühendisi		80,61	16	89,52	3
Kimya Mühendisi		86,22	5	87,86	4
Mimar		86,30	4	87,58	5
Ziraat Mühendisi		84,97	7	86,75	7
Hakim		85,17	6	84,57	8
Pilot		82,92	10	86,77	6
Fabrika Sahibi (200 + İşçi)		86,49	3	82,02	11
Avukat		84,71	8	82,82	9
Eczacı		83,61	9	81,91	12
Savcı		82,91	11	82,03	10
Dişçi		80,92	14	80,96	14
Elektrik Teknisyeni		79,36	18	81,88	13
Subay		81,09	13	79,69	16
Yüksek Seviyeli Devlet Memuru		80,98	15	79,55	17
Gemi Kaptanı		78,49	21	80,22	15
T.B.M.M. Üyesi		82,15	12	75,99	24
İnşaat Mühendisi		80,03	17	77,34	19
Maliye Müfettişi		78,91	20	77,48	18
İlkokul Öğretmeni		79,28	19	76,26	21
Veteriner		75,07	25	76,94	20
Nakliyecisi		75,67	24	76,14	22
İstatistikçi		76,61	22	74,77	27
Roman Yazarı		75,81	23	75,22	26
Ev Kadını		74,04	27	75,85	23
Mobilya Yapımcısı		73,89	29	73,58	28
Motor Tamircisi		71,61	31	75,83	25
Hemşire		74,00	28	72,47	29
Din Adamı		74,21	26	69,50	31

Meslekler	Cinsiyet	K a d ı n		E r k e k	
		Endeks	Sıra	Endeks	Sıra
Muhasebeci		72,28	30	70,86	30
Kasap		68,60	36	67,68	32
Kadın Berberi		69,16	34	75,80	36
Polis ve Emniyet Müdürü		69,30	33	65,07	39
Seramik İşçisi		68,63	35	65,75	37
Bakkal		67,00	39	65,68	38
Dokuma İşçisi		65,77	40	66,73	34
Büro Sekreteri		67,79	37	63,59	41
Demirci, Kaynakçı		63,98	45	66,70	35
Film Artisti		65,61	42	64,18	40
Emlak Komisyoncusu		67,44	38	62,19	45
Tezgâhtar		65,70	41	62,39	44
İtfaiyeci		64,15	44	61,86	46
Kadın Terzisi		71,72	32	66,80	33
Futbolcu		57,45	54	63,35	42
Tarım İşçisi		62,81	47	62,72	43
Ahçı		64,18	43	60,07	49
Postacı		62,95	46	61,26	48
Dolmuş Şoförü		61,31	48	61,75	47
Maden İşçisi		59,19	50	58,81	50
İnşaat İşçisi		58,66	51	58,35	51
Otobüs Biletçisi		59,27	49	57,35	52
Fırın İşçisi		58,25	53	55,94	53
Az Topraklı Çiftçi		58,41	52	50,58	55
Seyyar Satıcı		54,05	55	53,25	54
Kapıcı		51,69	56	50,45	56
Hizmetçi		49,24	58	49,65	57
Çöpçü		49,31	57	48,73	58
Hamal		45,69	59	43,92	59
Tefeci		41,47	60	36,55	60

TABLO 10
Yaşlara Göre Meslek Saygınlık Endeksleri

Meslekler	Yaş	24'den															
		Küçük		25-29		30-34		35-39		40-44		45-49		50-59		60+	
		Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra		
Doktor		93,12	1	95,29	1	95,77	1	94,45	1	96,80	1	94,72	1	96,73	1	95,25	1
Üniversite Öğretim Üyesi		90,56	2	90,22	2	91,46	2	88,67	3	91,54	2	90,38	2	90,39	2	93,10	2
Makina Mühendisi		87,01	4	87,60	3	88,43	4	88,74	2	88,92	3	87,66	5	89,81	3	88,28	5
Kimya Mühendisi		87,42	3	86,07	4	88,49	3	88,13	4	88,13	4	89,02	3	88,93	4	86,55	9
Mimar		86,15	5	85,78	5	86,00	6	87,42	5	87,52	6	87,81	4	88,35	5	90,00	3
Ziraat Mühendisi		84,85	6	84,57	8	87,51	5	85,14	6	85,40	8	85,85	6	88,19	6	87,93	6
Hakim		84,04	8	84,13	9	84,00	10	83,79	9	87,32	7	84,53	9	86,99	7	89,12	4
Pilot		84,54	7	84,95	7	85,41	7	84,61	8	84,46	11	85,10	7	86,73	8	83,21	13
Fabrika Sahibi (200 + İşçi)		79,55	15	85,11	6	85,15	8	85,03	7	87,93	5	84,95	8	86,19	10	87,02	7
Avukat		82,58	9	83,62	10	84,57	9	83,40	10	84,88	9	82,75	12	85,24	11	85,52	10
Eczacı		82,04	10	82,04	11	83,09	12	82,32	11	84,16	12	82,16	13	84,66	12	86,55	8
Savcı		80,37	12	81,38	13	83,43	11	81,81	12	84,52	10	83,62	11	84,62	13	84,64	12
Dişçi		79,56	14	81,90	12	81,49	14	80,51	14	81,29	15	79,81	16	82,69	14	82,46	15
Elektrik Teknisyeni		81,34	11	78,59	16	80,82	16	80,68	13	78,56	20	81,15	15	82,09	15	81,75	16
Subay		75,33	23	78,61	15	81,16	15	79,61	16	82,72	17	83,81	10	86,48	9	85,52	11
Yüksek Seviyeli Devlet Memuru		77,40	18	78,30	17	82,08	13	79,36	17	83,23	16	81,78	14	81,35	16	82,81	14
Gemi Kaptanı		79,70	13	80,22	14	79,63	19	79,32	18	78,76	19	77,77	19	78,38	21	80,36	19
T.B.M.M. Üyesi		76,94	19	79,24	20	80,58	17	79,74	15	81,63	13	77,09	20	80,81	17	79,77	21
İnşaat Mühendisi		77,56	16	78,49	21	80,00	18	78,66	19	81,48	14	78,81	18	78,40	20	77,09	27
Maliye Müfettişi		76,76	20	79,67	19	77,18	21	77,37	20	80,17	18	79,38	17	77,89	24	80,37	18
İlkokul Öğretmeni		76,62	20	79,68	18	79,30	20	76,15	22	77,94	21	75,09	23	80,00	19	77,14	25
Veteriner		73,96	25	76,81	22	76,20	23	75,10	28	77,65	22	76,73	21	78,24	23	76,79	28
Nakliyeci		73,13	27	75,83	25	76,09	24	76,16	21	76,67	23	76,20	22	80,40	18	78,95	22
İstatistikçi		77,50	17	76,59	24	73,73	30	74,11	27	74,58	26	74,62	26	75,91	26	77,60	23
Roman Yazarı		76,58	22	76,61	23	75,79	25	75,21	26	76,51	24	72,24	30	75,45	27	73,96	31
Ev Kadını		73,95	26	75,11	26	74,94	27	74,01	29	72,86	28	75,05	24	78,25	22	80,00	20
Mobilya Yapımcısı		74,11	24	71,75	30	75,09	26	75,26	25	72,80	29	72,75	29	73,20	30	75,79	30
Motor Tamircisi		72,89	28	71,81	29	74,79	28	75,58	23	71,45	30	74,71	25	74,51	29	77,14	26

Hemşire	69,93	30	72,98	28	74,35	29
Din Adamı	64,27	41	70,82	31	76,47	22
Muhasebeci	70,76	29	73,08	27	71,60	31
Kasap	67,33	32	68,99	33	67,01	38
Kadın Berberi	66,64	34	63,92	34	70,12	32
Polis ve Emniyet Müdürü	61,97	47	67,85	36	69,60	33
Seramik İşçisi	67,98	31	68,24	35	67,09	37
Bakka	64,76	40	65,61	40	67,21	36
Dokuma İşçisi	66,42	31	67,83	37	66,41	41
Büro Sekreteri	66,25	37	66,59	38	66,95	39
Demirci, Kaynakçı	64,24	42	63,66	45	66,79	40
Film Artisti	67,16	33	66,23	39	64,43	43
Emlak Komisyoncusu	65,68	38	64,47	43	69,30	34
Tezgâhtar	62,95	45	64,73	42	66,06	42
İtfaiyeci	63,21	44	63,83	44	62,06	47
Kadın Terzisi	66,59	35	69,02	32	69,01	35
Futbolcu	65,17	39	65,34	41	63,60	45
Tarım İşçisi	64,19	43	61,41	49	60,96	49
Ahçı	61,94	48	62,90	46	61,90	48
Postacı	62,25	46	62,16	48	63,06	46
Dolmuş Şoförü	60,37	49	62,58	47	63,53	44
Maden İşçisi	59,85	50	58,09	51	57,40	53
İnşaat İşçisi	57,79	53	59,25	50	57,60	52
Otobüs Biletçisi	58,67	51	57,87	53	59,64	50
Fırın İşçisi	57,89	52	57,64	54	55,98	54
Az Topraklı Çiftçi	55,60	54	57,91	52	57,78	51
Seyyar Satıcı	52,32	56	42,23	59	54,56	55
Kapıcı	52,38	55	50,95	56	50,12	56
Hizmetçi	50,57	57	51,14	55	47,59	58
Çöpçü	50,11	58	48,65	57	48,05	57
Hamal	45,31	59	43,91	58	44,71	59
Tefeci	39,86	60	41,16	60	38,88	60

75,35	24	73,66	27	74,26	27	75,34	28	77,45	24
69,87	33	76,33	25	73,80	28	76,50	25	80,71	17
70,34	31	70,08	31	71,40	31	73,00	31	76,73	29
69,16	34	69,19	33	67,24	33	68,65	33	67,93	40
70,20	32	64,27	39	66,26	35	64,74	43	67,64	41
67,14	36	69,03	34	65,45	36	72,42	32	72,90	33
67,00	37	64,35	38	64,33	38	67,64	37	72,94	32
67,48	35	66,72	35	66,80	34	67,57	38	68,21	30
66,71	39	62,28	44	63,85	40	67,65	36	68,93	35
65,23	42	65,62	36	62,02	43	64,08	44	68,36	37
66,01	41	63,04	43	64,23	39	69,32	34	69,64	32
67,48	38	64,00	41	61,70	44	59,79	52	62,96	48
66,03	40	65,27	37	63,16	41	66,67	39	66,54	44
63,03	44	64,03	40	64,85	37	62,86	47	65,93	45
62,32	47	63,97	42	60,00	45	64,85	42	66,79	42
71,89	30	69,52	32	68,82	32	69,51	33	68,21	38
64,86	43	59,66	49	59,19	56	60,00	51	55,21	56
62,52	45	60,33	48	62,33	42	62,94	46	68,57	36
60,77	49	60,52	47	58,60	48	65,00	40	66,75	43
61,55	48	60,98	46	59,04	47	65,00	41	63,64	47
62,50	46	61,48	45	57,88	50	61,39	50	62,46	50
57,12	52	57,56	51	57,52	51	63,92	45	61,65	51
57,29	50	56,23	52	58,27	49	62,50	40	64,62	46
57,16	51	57,58	50	55,73	52	58,81	53	62,59	49
55,19	53	54,96	54	55,38	53	61,98	49	60,00	52
52,77	52	55,81	53	55,00	54	56,16	54	57,82	55
52,42	55	54,21	55	53,20	55	54,42	56	58,55	54
48,70	57	49,27	56	47,62	56	55,14	55	60,00	53
49,23	56	48,16	57	45,54	58	49,90	59	54,39	57
48,00	58	47,15	58	47,47	57	51,92	57	52,73	58
43,12	59	41,30	59	43,03	59	51,49	58	48,62	59
42,54	60	36,27	60	38,54	60	35,11	60	36,60	60

e) Eğitime Göre Meslek Saygınlığı

Dokuz eğitim grubu için hesaplanan ve Tablo 11'de verilen meslek saygınlık endeks ve sıralarında farklılık gözlenen mesleklerin başında, yine din adamlığı, polis ve emniyet müdürlüğü, T.B.M.M. üyeliği ve subaylık gelmektedir. Din adamlığı, eğitime göre fikirlerin en çok farklılaştığı mesleklerin başında gelmektedir. Okur-yazar olmayanlar ve hiç okul bitirmemişler bu mesleğe 11,19. sıraları veririrken; lise ve yukarı derecede eğitim görenler 33-45. sıralar arasında yer vermektedirler. Polis ve emniyet müdürlüğü, subaylık, T.B.M.M. üyeliği ise düşük eğitim gruplarına göreceli olarak daha üst sıralarda yer almaktadır. Ancak 60 meslek birlikte alındığında, yapılan testler değişik eğitim gruplarının meslekleri değerlendirmelerinde önemli farklılıklar olmadığı sonucunu vermektedir (Tablo 14).⁽¹²⁾

f) Mesleklere Göre Meslek Saygınlığı

Beş meslek grubu için hesaplanan saygınlık endeksleri ve sıralamaları yukarıda incelenen diğer özellikler gibi yapılan testler sonucunda önemli farklılık göstermemekle birlikte, din adamlığı, T.B.M.M. üyeliği, fabrika sahipliği, polis ve emniyet müdürlüğü, subaylık sıralamalarındaki göreceli farklılıklara ek olarak, nakliyecilik, hakimlik, ilkokul öğretmenliği gibi mesleklerin değerlendirmelerinde farklılıklar gözlenmektedir. Tarım kesiminde çalışanlar din adamlarını 12. sıraya koyarken, diğer meslek grupları 25-35. sıralara koymaktadırlar. Fabrika sahibi, müteşebbis ve yöneticilerin gözünde en saygın meslek olurken, ilmi ve teknik elemanlar tarafından 13., tarımla uğraşanlar tarafından 3. sıraya konulmaktadır. T.B.M.M. üyeliği, ticaretle uğraşanların saygınlık sıralamasında 10. sırayı alırken, diğer mesleklerce 16 ve daha aşağı sıralar itilmektedir. Hakimlik, ticaretle uğ-

---

(12) Meslek saygınlık endeks hesaplarının dayandırıldığı 1232 kişinin cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve tabakalara göre dağılımları için bkz. Çingı-Kasnakoğlu (1978-79).

raşanlarca; subaylık, tarımla uğraşanlarca; ilkokul öğretmeni, teknik ve ilmi elemanlarca; polislik, şahsi hizmetler sektöründe çalışanlarca görel olarak üst sıralara oturtulmaktadır (Tablo 12, Tablo 14).

g) Gelir Gruplarına Göre Meslek Saygınlığı

Sekiz gelir grubu için ayrı, ayrı hesaplanan meslek saygınlık endeksleri ve sıralamaları Tablo 13'de verilmiştir. Daha önceki bölümlerde incelenen özellikler gibi, meslek saygınlık değerlerinin de değişik gelir gruplarına göre farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır (Tablo 14). Gelir gruplarına göre mesleklerin saygınlık sıralamalarında görel farklılıklar gösteren mesleklerin arasında, savcı, dişçi, subay, T.B.M.M. üyesi, roman yazarı, din adamı, film artisti, futbolcu, dolmuş şoförü gibi meslekler görülmektedir. Savcılık, T.B.M.M. üyeliği, subaylık, din adamlığı, dolmuş şoförlüğüne en düşük gelir grubunca en yüksek görel saygınlık sırası verilirken; dişçilik, roman yazarlığına en yüksek görel saygınlık sırası en yüksek gelir gruplarınca verilmektedir. Din adamlarının ve emniyet görevlilerinin görel saygınlıkları gelirle ters orantılı; seramik işçisi ve roman yazarlarının görel saygınlıkları ise gelirle düz orantılı bulunmuştur. Gelir grupları arasında özellikle ilk ve son gelir gruplarındaki sıçramalar nedeniyle gelire bağı eğilimler genellikle açık olarak belirlenmektedir.

TABLO 11
Eğitime Göre Meslek Saygınlık Endeksleri

Meslekler	Eğitim	Okuma- Hiç		İlkokul		Ortaokul		Lise		Meslek		Yüksek		niversite			
		Yazması		Okul						Okulu		Okul					
		Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra		
Doktor		95,74	1	92,80	1	95,63	1	95,97	1	93,56	1	95,51	1	93,53	1	95,60	1
Üniversite đretim yesi		89,54	2	86,14	4	89,60	2	93,33	2	90,69	2	94,85	2	92,24	2	93,60	2
Makina Mühendisi		86,21	6	88,10	2	87,32	3	89,25	4	88,24	3	88,48	4	91,94	3	92,00	3
Kimya Mühendisi		88,44	3	86,29	3	86,52	6	90,80	3	87,16	5	89,85	3	88,66	5	87,76	6
Mimar		86,52	5	84,89	7	86,45	7	87,02	6	87,67	4	87,38	5	88,92	4	90,21	4
Ziraat Mühendisi		84,93	10	85,65	5	86,57	5	87,87	5	83,71	7	85,15	7	86,67	7	86,94	7
Hakim		85,67	8	83,40	9	85,42	8	86,85	7	82,75	8	86,67	6	81,85	11	84,17	12
Pilot		83,03	14	81,74	14	84,89	9	86,35	8	84,80	6	84,55	9	86,97	6	88,98	5
Fabrika Sahibi (200 + iŖci)		87,42	4	85,29	6	86,67	4	83,54	11	78,39	15	84,92	8	80,31	14	84,58	9
Avukat		85,93	7	81,65	15	84,16	10	85,00	9	82,38	9	83,03	10	81,56	12	85,42	8
Eczacı		83,53	13	82,92	10	83,61	11	83,42	12	81,87	11	81,21	15	81,54	13	83,40	13
Savcı		84,21	11	82,06	12	83,06	12	83,87	10	80,10	13	82,42	12	78,73	17	84,58	10
DiŖci		86,30	16	78,59	20	80,15	17	82,67	13	81,17	10	82,81	11	82,42	9	84,26	11
Elektrik Teknisyeni		80,00	17	80,65	16	81,15	16	81,92	14	79,41	14	79,69	19	80,00	15	80,00	15
Subay		83,56	12	83,51	8	82,38	13	80,80	15	75,12	22	78,79	21	74,55	23	79,59	17
Yüksek Seviyeli Devlet Memuru		82,09	15	80,63	17	81,83	14	80,00	17	77,21	17	80,61	16	76,56	20	79,58	18
Gemi Kaptanı		77,72	23	78,41	21	77,88	20	79,58	18	80,82	12	81,85	14	85,23	8	79,15	19
T.B.M.M. Üyesi		85,56	9	79,78	18	81,30	15	77,51	21	75,66	21	78,81	20	68,71	32	75,00	24
İnŖaat Mühendisi		79,38	20	81,82	13	79,30	18	80,27	16	75,45	22	82,15	13	71,25	27	79,15	20
Maliye MfettiŖi		79,64	18	77,04	24	77,95	19	78,89	20	78,05	16	80,30	18	73,44	24	81,25	14
İlkokul đretmeni		78,06	22	77,20	23	77,75	22	79,05	19	76,26	20	80,60	17	76,31	21	78,72	21
Veteriner		76,46	24	79,76	19	76,41	23	75,14	24	74,46	26	75,38	26	78,73	16	72,77	27
Nakliyecisi		78,29	21	76,09	25	75,20	25	75,07	25	74,60	25	76,31	24	76,25	22	80,00	15
İstatistikçi		76,27	25	74,49	31	74,43	26	74,64	26	77,10	19	77,81	22	78,69	18	76,80	22
Roman Yazarı		75,21	27	72,47	32	73,57	30	76,94	22	77,11	18	76,97	23	81,94	10	76,67	23
Ev Kadını		73,43	30	78,37	22	75,26	24	75,73	23	74,83	24	73,75	28	70,46	29	73,19	26
Mobilya Yapımcısı		74,93	28	74,64	30	74,26	27	73,20	28	72,12	28	76,00	25	72,50	25	72,34	28
Motor Tamircisi		74,29	29	75,27	28	73,90	28	72,48	29	72,24	27	73,23	29	76,88	19	73,33	25

Hemşire	75,36	26	74,85	29	73,45	29
Din Adamı	79,40	19	82,63	11	77,76	21
Muhasebeci	73,33	31	76,05	23	71,58	31
Kasap	71,19	34	68,89	36	68,08	34
Kadın Berberi	67,23	38	67,23	43	67,61	36
Polis ve Emniyet Müdürü	71,64	33	75,76	27	69,98	32
Seramik İşçisi	65,91	41	68,61	37	65,71	40
Bakkal	69,47	36	67,40	40	65,90	39
Dokuma İşçisi	66,32	39	68,04	38	66,00	38
Büro Sekreteri	67,94	37	69,89	34	65,24	41
Demirci, Kaynakçı	65,86	42	69,80	35	66,83	37
Film Artisti	63,84	47	60,67	50	64,32	43
Emlak Komisyoncusu	72,92	32	67,38	41	67,95	35
Tezgâhtar	66,18	40	67,83	39	64,86	42
İtfaiyeci	65,29	43	67,29	42	63,43	44
Kadın Terzisi	70,15	25	71,84	33	69,90	33
Futbolcu	60,00	46	57,53	53	64,66	45
Tarım İşçisi	62,12	49	66,80	44	62,47	47
Ahçı	64,78	44	65,83	45	61,87	48
Postacı	63,24	48	62,92	48	62,52	46
Dolmuş Şoförü	64,36	45	63,71	47	61,20	49
Maden İşçisi	59,10	52	64,26	46	58,30	51
İnşaat İşçisi	57,71	54	58,13	51	57,81	52
Otobüs Biletçisi	61,04	50	62,11	49	58,55	50
Fırın İşçisi	57,33	55	57,55	52	56,74	53
Az Topraklı Çiftçi	59,71	51	56,12	54	54,35	54
Seyyar Satıcı	58,46	53	55,92	55	53,72	55
Kapıcı	51,85	56	51,22	57	50,49	56
Hizmetçi	47,91	57	48,57	58	49,25	57
Çöpçü	46,82	58	52,16	56	48,88	58
Hamal	40,95	60	43,92	60	44,70	59
Tefeci	41,18	59	44,36	59	39,95	60

74,09	27	70,35	29	74,63	27	71,25	26	71,84	29
68,45	34	59,18	49	62,30	45	61,27	45	65,78	33
71,72	30	70,05	30	69,70	31	70,85	23	69,79	30
68,19	35	66,63	34	67,27	33	70,00	30	62,40	41
69,44	32	66,33	36	67,38	32	69,38	31	66,81	32
67,48	37	58,81	51	63,64	43	57,81	52	63,67	38
68,78	33	69,17	31	69,85	30	66,89	34	63,91	36
66,53	39	64,93	37	65,76	37	63,44	42	66,81	31
66,30	40	66,80	33	66,06	36	66,46	36	63,75	38
67,65	36	63,45	39	65,31	38	64,31	39	61,67	42
65,93	41	61,49	44	63,69	42	65,40	37	58,74	47
67,30	38	66,38	35	66,36	35	66,67	35	65,22	35
64,37	44	62,00	41	64,26	41	57,38	53	63,18	40
64,90	42	61,67	43	60,32	49	62,62	43	59,15	46
60,14	48	60,49	46	65,08	39	63,75	41	60,43	43
69,44	31	67,43	32	66,87	34	66,98	33	65,42	34
64,41	43	64,44	38	62,95	44	64,91	38	63,55	39
61,68	47	62,89	40	64,76	40	60,63	47	60,00	45
60,00	49	61,72	42	62,22	46	61,25	46	60,42	44
63,65	45	61,39	45	61,94	47	59,08	50	58,30	48
63,50	46	59,50	48	60,31	50	59,68	49	57,96	49
59,60	50	59,01	50	54,38	53	64,13	40	57,50	50
57,81	53	59,60	47	60,66	48	61,90	44	56,96	52
59,19	51	55,54	53	54,92	52	59,03	51	54,47	54
57,53	54	57,93	52	56,39	51	56,72	54	57,45	51
58,24	52	55,42	54	53,64	54	60,00	48	54,78	53
54,19	55	50,56	57	52,90	55	52,67	55	49,79	57
51,92	56	51,44	55	50,31	56	51,33	58	50,42	56
49,87	57	50,75	56	48,75	58	52,13	57	49,17	58
47,20	58	48,84	58	49,52	57	52,50	56	51,49	55
46,21	59	44,38	59	44,69	59	44,84	59	44,17	59
38,32	60	35,73	60	36,83	60	37,42	60	36,33	60

TABLO 12
Mesleklere Göre Meslek Saygınlık Endeksleri

Meslekler	Meslekler	İlmi ve Teknik Elemanlar		Müteşebbis ve Yöneticiler		İdari Personel ve Benzeri Çalışanlar		Ticaret ve Satış Personeli		Şahsi Hizmette Çalışanlar		Tarımcı, Hayvancı, Balıkçı, Ormancı ve Avcılar		Tarım Dışı Sektörde Çalışanlar	
		Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra
		Doktor	94,51	1	93,33	2	95,63	1	95,14	1	94,58	1	95,00	1	96,29
Üniversite Öğretim Üyesi	91,14	2	93,33	3	90,63	4	89,71	4	88,00	2	90,00	2	92,15	2	
Makina Mühendisi	90,07	3	88,89	5	90,50	2	90,14	3	87,93	3	88,00	5	90,41	3	
Kimya Mühendisi	87,25	5	91,11	4	90,41	3	87,83	6	87,93	4	88,00	4	88,19	7	
Mimar	88,09	4	88,89	6	83,60	5	89,01	5	85,52	8	88,00	6	88,67	5	
Ziraat Mühendisi	85,18	7	82,22	9	88,26	6	87,43	7	85,86	7	88,00	7	88,86	4	
Hakim	82,59	8	84,44	8	85,76	10	90,14	2	85,00	10	77,50	23	85,75	8	
Pilot	85,90	6	88,89	7	86,78	7	87,16	8	86,21	6	85,00	10	88,31	6	
Fabrika Sahibi (200 + İşçi)	80,59	13	93,33	1	86,10	9	83,77	11	86,90	5	89,33	3	85,00	9	
Avukat	81,31	10	82,22	11	84,75	12	83,77	12	85,08	9	86,25	9	83,95	11	
Eczacı	80,87	11	82,22	10	82,83	11	82,86	13	80,00	18	82,67	13	83,86	12	
	80,73	12	82,22	12	84,46	13	84,86	9	81,36	17	83,75	11	84,38	10	
Dişçi	81,59	9	80,00	14	82,15	15	81,71	17	82,71	12	78,75	22	80,59	16	
Elektrik Teknisyeni	80,58	14	80,00	17	82,50	14	80,29	18	82,07	15	81,33	17	83,27	14	
Subay	75,43	23	70,00	33	80,98	17	82,03	14	83,73	11	86,25	8	83,86	13	
Yüksek Seviyeli Devlet Memuru	76,47	20	77,78	19	81,00	16	81,71	16	81,37	15	80,00	18	81,19	15	
Gemi Kaptanı	80,44	15	80,00	16	79,12	19	81,85	15	82,07	15	82,50	15	78,29	19	
T.B.M.M. Üyesi	72,99	28	77,78	18	76,58	24	84,12	10	81,38	16	76,25	23	77,41	22	
İnşaat Mütahhidi	76,03	22	80,00	15	77,00	22	80,00	21	79,32	28	82,67	14	79,52	17	
Maliye Müfettişi	76,15	21	82,22	13	79,83	18	76,31	23	76,43	24	81,54	16	79,51	18	
İlkokul Öğretmeni	77,25	18	75,56	24	76,86	23	80,29	19	76,27	26	75,00	25	75,57	24	
Veteriner	74,96	24	73,33	29	77,85	20	80,00	20	77,33	22	80,00	20	77,79	20	
Nakliyecisi	77,81	16	73,33	30	86,45	8	75,65	24	79,66	19	80,00	19	77,59	21	
İstatistikçi	77,50	17	77,50	22	75,86	25	69,82	32	71,65	31	70,77	33	73,29	28	
Roman Yazarı	77,21	19	77,50	21	77,04	20	75,24	26	68,52	35	70,00	36	74,59	27	

Ev Kadını	72,74	29	75,56	27	73,45
Mobilya Yapımcısı	74,52	25	75,56	23	72,61
Motor Tamircisi	74,16	26	77,78	20	73,22
Hemşire	73,96	27	75,56	25	72,10
Din Adamı	66,09	35	71,11	31	68,55
Muhasebeci	62,93	39	75,56	26	70,17
Kasap	66,91	33	67,50	37	67,93
Kadın Berberi	67,52	30	73,33	28	67,59
Polis ve Emniyet Müdürü	63,21	38	51,11	59	65,62
Seramik İşçisi	67,48	31	68,89	35	68,38
Bakkal	65,00	37	64,44	43	65,74
Dokuma İşçisi	66,18	34	64,44	44	65,71
Büro Sekreteri	60,61	45	68,89	36	54,60
Demirci, Kaynakçı	65,26	36	66,67	38	63,45
Film Artisti	61,56	43	68,89	34	66,67
Emlak Komisyoncusu	61,56	44	60,00	49	66,27
Tezgâhtar	60,45	47	66,67	40	64,17
İtfaiyeci	61,06	46	66,67	39	61,33
Kadın Terzisi	67,11	32	64,44	41	68,74
Futbolcu	62,60	41	71,10	32	63,76
Tarım İşçisi	62,69	40	64,44	42	61,71
Ahçı	61,59	42	55,56	52	60,85
Postacı	57,67	50	62,22	48	62,02
Dolmuş Şoförü	60,00	49	64,44	46	60,00
Maden İşçisi	57,23	51	53,40	55	60,67
İnşaat İşçisi	51,74	55	64,44	45	58,28
Otobüs Biletçisi	56,30	54	57,78	51	57,97
Fırın İşçisi	57,16	52	62,20	47	58,17
Az Topraklı Çiftçi	56,54	53	60,00	50	54,24
Seyyar Satıcı	50,38	56	52,50	58	54,39
Kapıcı	61,24	45	53,33	57	52,99
Hizmetçi	49,40	57	53,33	56	49,50
Çöpçü	48,79	58	55,56	54	48,20
Hamal	44,96	59	55,56	53	43,30
Tefeci	36,39	60	28,89	60	38,10

26	77,65	22	77,97	21	74,67	26	76,97	23
28	75,07	27	75,67	27	72,50	30	75,03	26
27	75,43	25	77,33	23	78,75	21	75,36	25
29	72,75	29	75,33	28	73,33	29	72,36	31
32	74,41	28	76,27	25	83,75	12	72,76	30
30	72,65	30	72,28	20	70,00	34	72,92	29
34	70,86	31	68,00	36	62,50	47	68,19	34
35	65,00	39	54,63	52	58,67	52	67,70	35
40	68,29	35	74,67	29	71,25	32	66,87	37
33	61,85	47	65,86	38	60,00	50	64,11	42
38	67,71	36	69,83	31	68,00	37	64,40	40
39	66,96	38	67,12	37	72,00	31	64,36	41
53	64,18	40	63,33	41	67,14	40	68,45	33
43	66,96	37	69,67	34	73,33	27	66,95	36
36	63,58	43	60,36	47	58,57	53	65,81	39
37	69,41	33	64,83	44	73,33	28	66,80	38
41	64,06	41	65,67	39	67,14	39	62,35	45
45	61,43	48	64,00	44	68,00	38	61,46	46
31	68,31	34	69,67	33	64,00	46	68,71	32
42	62,69	46	61,48	45	54,55	55	62,86	43
45	62,94	44	64,33	43	70,00	35	59,26	49
47	59,40	49	59,67	48	65,33	42	60,00	47
44	64,00	42	61,00	46	64,00	45	59,88	48
49	62,90	45	64,33	42	62,50	48	62,68	44
48	57,97	51	53,97	54	64,00	43	56,77	50
50	58,87	50	56,00	51	58,75	51	55,03	52
52	57,75	52	57,93	49	64,00	44	56,59	51
51	55,94	54	54,00	53	61,33	49	51,10	55
55	56,86	53	48,33	58	49,33	58	52,28	54
54	55,94	55	54,83	50	65,33	41	52,69	53
56	48,73	56	48,81	55	54,67	56	46,67	57
57	48,70	57	48,67	56	56,25	54	47,61	56
58	45,80	55	48,67	57	51,25	57	45,45	58
59	44,57	59	43,67	59	43,75	59	41,73	59
60	37,31	60	36,43	60	44,29	60	38,00	60

TABLO 13
Gelire Göre Meslek Saygınlık Endeksleri

Meslekler	Gelir	1500 TL.'den		1500—1999		2000—2499		2500—2999		3000—3999		4000—4999		5000—5999		6000—6999	
		Az		(TL.)		(TL.)		(TL.)		(TL.)		(TL.)		(TL.)		(TL.)	
		Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra
Doktor		94,47	1	95,22	1	95,68	1	94,57	1	96,57	1	94,78	1	96,57	1	98,46	1
Üniversite Öğretim Üyesi		90,87	2	90,81	3	90,18	2	90,00	2	92,64	2	89,57	4	93,53	2	95,38	2
Makina Mühendisi		91,30	3	92,73	2	88,42	4	88,64	3	90,65	3	92,00	3	88,24	4	95,38	3
Kimya Mühendisi		91,30	4	88,85	4	88,21	5	88,15	5	88,65	5	89,13	5	88,00	5	89,23	7
Mimar		88,26	7	87,82	5	88,67	3	86,42	8	87,57	6	92,44	2	88,82	3	93,31	5
Ziraat Mühendisi		90,00	5	87,26	6	86,96	6	86,67	7	89,14	4	87,83	8	86,47	6	86,15	8
Hakim		86,38	11	86,19	8	84,18	8	87,07	6	84,38	9	84,55	11	85,29	8	90,77	6
Pilot		87,39	9	87,09	7	83,86	9	88,35	4	87,12	7	88,70	7	84,85	9	93,85	4
Fabrika Sahibi (200 + İşçi)		86,52	10	83,12	9	85,09	7	82,78	12	86,35	8	88,84	6	88,06	7	81,54	15
Avukat		85,65	12	82,63	10	83,42	11	85,80	9	82,50	12	85,22	9	84,24	10	83,08	12
Eczacı		85,00	13	82,34	11	81,42	14	81,98	13	82,75	10	84,89	10	84,00	12	83,08	10
Savcı		88,09	8	81,96	14	83,68	10	84,94	10	81,35	15	83,11	13	81,18	15	81,54	14
Dişçi		80,85	20	82,50	13	81,57	13	82,96	11	80,94	16	83,11	12	84,12	11	83,08	11
Elektrik Teknisyeni		81,70	18	82,52	12	82,34	12	78,77	17	82,72	11	81,30	16	81,25	14	84,62	9
Subay		89,36	6	81,44	15	81,05	15	78,25	19	81,89	14	81,36	15	82,35	13	75,38	21
Yüksek Seviyeli Devlet Memuru		84,78	14	78,93	18	80,70	16	80,00	14	80,38	17	82,61	14	78,13	20	78,46	19
Gemi Kaptanı		81,30	19	77,78	21	79,06	17	69,77	32	82,20	13	80,91	18	79,39	16	83,03	13
T.B.M.M. Üyesi		83,82	15	76,00	22	77,48	20	77,26	20	79,42	19	78,22	21	66,98	34	78,46	18
İnşaat Mütcahhidı		82,55	16	79,28	16	76,58	22	77,04	21	80,96	15	79,55	20	74,71	24	73,85	24
Maliye Müfettişi		76,00	27	78,38	19	78,30	19	78,27	18	79,41	20	80,44	19	79,35	17	72,31	27
İlkokul Öğretmeni		77,87	25	75,18	25	76,49	23	77,00	22	75,43	23	76,52	25	73,53	25	81,54	16
Veteriner		78,30	24	78,23	20	78,39	18	80,00	15	76,89	21	76,82	24	73,33	26	75,38	22
Nakliyeci		82,13	17	79,09	17	77,17	21	73,33	27	79,81	18	77,78	22	77,50	21	76,92	20
İstatistikçi		72,97	30	74,07	28	74,26	26	76,05	23	74,20	24	77,21	23	78,13	19	73,85	25
Roman Yazarı		70,45	35	74,37	27	76,48	24	71,60	30	69,44	30	80,95	17	77,42	22	80,00	17
Ev Kadını		79,15	23	75,23	24	73,82	27	79,25	16	71,59	26	72,73	29	78,18	18	70,00	30
Mobilya Yapımcısı		77,83	26	75,14	26	75,50	25	74,81	24	72,75	25	74,22	28	69,09	31	70,77	28

Motor Tamircisi	79,15	22	75,75	23	72,07	29
Hemşire	94,47	28	72,25	30	73,51	28
Din Adamı	79,56	21	72,48	29	68,99	33
Muhasebeci	72,44	31	71,67	31	70,54	30
Kasap	71,06	32	66,96	34	67,68	34
Kadın Berberi	66,96	40	67,55	33	69,62	32
Polis ve Emniyet Müdürü	70,64	34	66,96	36	66,85	38
Seramik İşçisi	66,67	41	64,91	38	66,18	39
Bakkal	65,53	43	64,82	39	66,14	40
Dokuma İşçisi	68,70	37	63,96	41	67,09	35
Büro Sekreteri	68,51	38	64,26	40	65,45	41
Demirci, Kaynakçı	74,35	29	69,29	32	63,67	43
Film Artisti	58,22	51	62,91	44	67,69	36
Emlak Komisyoncusu	70,66	33	66,30	37	67,05	37
Giyim Eşyası Tezgâhtarı	63,40	44	63,24	42	63,27	44
İtfaiyeci	60,43	47	59,13	49	61,61	45
Kadın Terzisi	68,89	36	67,14	35	69,72	31
Futbolcu	56,09	53	60,96	47	64,49	42
Tarım İşçisi	63,56	43	61,42	45	60,92	47
Ahçı	61,30	45	60,18	48	60,88	48
Posatçı	60,43	48	60,90	46	60,71	49
Dolmuş Şoförü	68,09	39	63,78	43	60,93	46
Maden İşçisi	59,57	49	56,43	51	58,42	50
İnşaat İşçisi	60,83	46	51,96	53	57,24	51
Otobüs Biletçisi	56,67	52	57,27	50	55,86	53
Fırın İşçisi	54,04	54	55,18	52	56,07	52
Az Topraklı Çiftçi	52,92	56	50,89	55	53,45	55
Seyyar Satıcı	58,30	50	51,56	54	54,55	54
Kapıcı	53,75	55	49,37	57	49,04	56
Hizmetçi	47,82	57	49,64	56	48,85	57
Çöpçü	47,23	58	46,55	58	46,19	58
Hamal	46,09	59	41,80	59	42,57	59
Tefeci	39,56	60	36,42	60	37,76	60

74,07	25	75,81	22	76,44	26	72,12	28	73,85	23
73,54	26	70,77	28	75,11	27	75,00	23	69,23	31
72,11	28	69,51	29	70,00	31	63,64	40	61,54	41
71,89	29	70,80	29	71,82	30	82,25	27	74,31	27
70,37	31	66,48	35	69,09	33	68,82	32	63,08	40
67,85	34	65,29	37	69,65	32	68,82	33	68,08	36
67,65	35	67,64	33	65,91	39	57,58	45	60,00	45
63,24	43	64,80	41	65,85	40	64,85	27	70,77	25
67,16	36	65,59	35	68,44	34	65,88	35	60,00	47
66,17	37	64,81	40	64,00	44	64,24	38	68,15	32
63,12	44	61,58	43	65,22	42	61,21	41	63,08	35
65,19	39	64,85	39	66,36	37	60,59	42	61,54	42
63,59	42	65,21	38	66,51	36	70,00	29	63,08	38
65,32	38	67,42	34	59,52	47	55,48	47	63,08	37
62,78	46	61,37	46	65,12	43	63,75	39	66,15	33
52,66	55	61,54	44	65,91	38	55,15	48	60,00	43
69,37	33	69,42	31	67,44	35	65,00	36	56,92	50
65,19	40	63,20	42	65,71	41	69,23	39	64,62	34
64,30	41	68,85	32	62,44	45	58,13	43	58,46	49
61,75	48	59,81	48	57,73	51	54,55	50	63,08	39
63,08	45	60,95	47	60,00	46	55,00	49	60,00	46
62,25	47	61,54	45	58,22	50	55,88	46	53,85	55
58,73	50	54,58	52	58,64	49	51,33	52	56,92	51
60,25	49	55,38	50	59,11	48	58,00	44	60,00	48
57,25	52	59,23	49	57,27	52	54,38	51	56,92	52
56,79	53	54,67	51	55,00	55	50,32	54	60,00	44
58,00	51	53,79	53	55,24	54	59,68	55	56,92	53
52,84	54	51,35	55	55,71	53	43,13	58	53,85	56
51,90	56	48,16	57	47,73	58	50,63	53	50,77	58
50,77	57	48,16	56	49,09	57	45,88	56	55,38	54
49,50	58	44,62	58	51,11	56	44,85	57	53,85	57
43,04	59	43,30	59	38,60	59	40,61	59	50,77	59
35,64	60	40,39	60	38,60	60	32,73	60	45,00	60

TABLO 14
Meslek Saygınlık Endeksleri Test İstatistikleri*

	Varyans* Analizi F Değerleri	Kolmogorov-** Smirnov	Konkordans*** Sayısı	Sıralamalar Arasındaki Ortalama Korelasyon Katsayısı
Tabaka	0,3157	0,1167	0,9881	0,9837
Cinsiyet	0,1873	0,1167	—	0,9676****
Yaş	0,4869	0,1667	0,9787	0,9757
Eğitim	0,3261	0,1000	0,9566	0,9504
Meslek	0,1867	0,1167	0,9444	0,9365
Gelir	0,3387	0,1667	0,9510	0,9449

*) Bu testler için bkz. Kutsal ve Muluk (1978 : 127-132), Siegel (1956 : 127-136 ve 195-238).

**) Testler sonucu, $\alpha = 0,01$ için gruplar arası farklılık bulunamamıştır.

***) % 1 yanılma olasılığında anlamlı bulunmuştur.

****) Sadece iki grup olduğu için, burada verilen değer sıra korelasyon katsayısıdır.

5. Mesleklerin Saygınlık Nedenleri

Buraya kadar, mesleklerin saygınlık endeksleri ve sıralamaları ile değerlendirmeyi yapan kişilerin sosyal ve ekonomik özellikleri konu edildi. Bu bölümde ise, mesleklerin saygınlık değerlendirmesinin, kişilerce hangi ölçütlere göre yapıldığı ve kişilerin sosyal ve ekonomik özellikleri ile bu ölçütler arasındaki ilişkiler incelenmektedir. Bu bölümde özetlenen bulgular, araştırmada görüşülen kişilerin herhangi bir mesleği “çok iyi” olarak değerlendirmelerinde rol oynadığını söyledikleri ilk üç etkeni sıralamalarına ve en önemli etken olarak belirttikleri meslek özelliklerinin, cinsiyet, yaş, eğitim, meslek ve gelir gruplarına göre dağılımlarına dayandırılmaktadır.

a) Neden Çok İyi Meslek?

Bir mesleğin çok iyi olarak değerlendirmesinde en önde gelen etken, mesleğin ekonomik durumudur. Görüşülen kişilerin % 40'ı bu etkeni birincil olarak düşündüklerini belirtmişlerdir. (Tablo 15). Bunu, % 34 ile insanlığa hizmet ve % 9 ile toplumda yeri olma izlemektedir. Bir mesleğin "çok iyi" olarak nitelendirilmesinde ikinci önemli etken olarak sırasıyla, insanlığa hizmet (% 24), toplumda yeri olma (% 24), dürüstlük ve sorumluluk gerektirme (% 14) ve ekonomik durum (% 11) gelmektedir. Üçüncü önemli etkenler ise sırasıyla toplumda yeri olma (% 18), dürüstlük ve sorumluluk gerektirme (% 17), kişinin meslekte özgür olması (% 16) olarak belirlenmektedir. Tablo 15'den de görüleceği gibi, mesleğin kolaylığı ve eminliği, gelecekteki piyasa koşulları, mesleğin elde edilmesindeki zorluk ve mesleğin zekâ ve yetenek gereksinimi gibi etkenler, mesleklerin «çok iyi» olarak değerlendirilmesinde, görece olarak önemsiz bir rol oynamaktadır.

TABLO 15

Mesleklerin Çok İyi Olarak Değerlendirilmelerinde Rol Oynayan İlk Üç Etkenin Dağılımı

Etkenler	1. Etken		2. Etken		3. Etken	
	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra
Parasal	39,69	1	11,36	4	11,53	4
İnsanlığa Hizmet	34,17	2	24,43	1	6,66	6
Toplumda Yeri Olma	8,93	3	23,78	2	17,69	1
Zekâ-Yetenek	1,54	7	5,03	5	4,71	8
Dürüstlük Sorumluluk	5,68	4	14,21	3	16,72	2
Eminlik, Kolaylık	0,89	8	2,76	6	5,52	7
Mesleğin Elde Edilmesindeki Zorluk	0,49	9	1,06	7	2,27	9
Meslekte Özgürlük	4,30	5	0,00	9	16,48	3
Gelecekteki Piyasa Koşulları	1,95	6	0,00	9	10,71	5
Diğer	0,49	9	0,08	8	0,24	10

b) Cinsiyete Göre Birinci Etken

Bir mesleğin "çok iyi" olarak değerlendirilmesinde rol oynayan en önemli etken, cinsiyete göre bir farklılık göstermemektedir (Tablo 16). Erkek ve kadınların en önemli etken sıralamaları arasındaki korelasyon katsayısı 0.96 ve önemli bulunmuştur. Her iki grup da birincil etken olarak sırasıyla mesleğin parasal getirisini, insanlığa hizmetini, toplumdaki yeri ile dürüstlük ve sorumluluk gereksinimini belirtmiştir.

c) Yaş Gruplarına Göre Birinci Etken

Yaş gruplarına göre birincil etkenin dağılımı incelendiğinde, ekonomik sorunlarla ilişkisi görece olarak az olan 24 yaşından küçük ve 60 yaşından büyük olanların, diğer yaş gruplarından farklı olarak, mesleğin ekonomik olanaklarını ikinci derecede önemli buldukları; mesleğin insanlığa hizmet yönünü ise ön plana aldıkları gözlenmektedir (Tablo 17). 25-29 yaş aralığı için birincil etken olarak ekonomik durumu sırasıyla hizmet ve mesleğin toplumdaki yeri izlenmektedir. Kişinin meslekteki özgürlüğü 30 yaşından küçükler için, mesleğin emniyet ve kolaylığı ile dürüstlük ve sorumluluk gerektirmesi 30 ve daha ileri yaşta kişiler için daha fazla önem kazanmaktadır.

TABLO 16

Mesleklerin Çok İyi Olarak Değerlendirilmelerinde Rol Oynayan 1. Etkenin Cinsiyete Göre Dağılımı

1. Etken	C i n s i y e t		K a d ı n		E r k e k	
			%	Sıra	%	Sıra
Parasal			37,80	1	41,51	1
İnsanlığa Hizmet			34,49	2	33,95	2
Toplumda Yeri Olma			9,29	3	8,57	3
Zekâ-Yetenek			2,05	7	1,01	7
Dürüstlük, Sorumluluk			5,20	4	6,22	4
Eminlik, Kolaylık			1,42	8	0,34	10
Mesleğin Elde Edilmesindeki Zorluk			0,32	10	0,67	8
Meslekte Özgürlük			3,47	5	5,21	5
Gelecekteki Piyasa Koşulları			2,36	6	1,51	6
Diğer			0,63	9	0,34	9

TABLO 17

Mesleklerin "Çok İyi" Olarak Değerlendirilmelerinde Rol Oynayan 1. Etkenin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

1. Etken	Yaş	24'den Küçük		25—29		30—34		35—39		40—44		45—49		50—59		60 +	
		%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra
Parasal		31.69	2	40.72	1	41.57	1	44.10	1	46.15	1	43.24	1	39.62	1	36.07	2
İnsanlığa Hizmet		36.62	1	34.54	2	34.83	2	26.09	2	28.46	2	36.04	2	36.79	2	44.26	1
Toplumda Yeri Olma		10.21	3	8.25	3	7.87	3	8.70	3	8.46	3	9.91	3	9.43	3	6.56	3
Zekâ-Yetenek		0.70	7	2.58	6	1.69	5	1.86	6	3.08	5	0.90	7	0.00	7	1.64	5
Dürüstlük-Sorumluluk		5.99	5	4.64	5	7.30	4	5.59	4	5.39	4	2.70	4	8.49	4	4.92	4
Eminlik-Kolaylık		0.70	7	0.52	8	1.12	6	1.86	6	0.00	8	1.80	6	0.94	6	0.00	6
Mesleğin Elde Edilmesindeki Zorluk		0.70	7	0.00	10	0.00	8	1.86	6	0.77	7	0.00	8	0.00	7	0.00	6
Meslekte Özgürlük		7.04	4	6.19	4	1.12	6	4.35	5	4.62	6	2.70	5	1.89	5	1.64	5
Gelecekteki Piyasa Koşulları		4.93	6	1.55	7	1.12	6	1.24	7	0.77	7	0.00	8	1.89	5	0.00	6
Diğer		0.35	8	0.52	9	0.56	7	0.62	8	0.77	7	0.00	8	0.00	7	1.64	5

d) Eğitime Göre Birinci Etken

Eğitim grupları içinde, ilkokul ve daha az eğitim görmüş olanların birincil etken olarak mesleğin parasal getirisini belirtmelerine karşılık, ortaokul ve daha ileri derecede eğitim görmüş olanların birincil etken olarak, mesleğin insanlığa hizmet vermesini, parasal getirisine yeğledikleri gözlenmektedir. Tüm eğitim gruplarında mesleğin toplumda yeri olması üçüncü sırayı alırken, meslekte özgürlüğe ve mesleğin geleceğine verilen önemin eğitim düzeyi ile arttığı; emniyet, kolaylık gibi özelliklerine verilen önemin eğitim düzeyi ile azaldığı görülmektedir. (Tablo 18).

e) Meslek Gruplarına Göre Birinci Etken

Mesleklerin “çok iyi” olarak değerlendirilmelerinde rol oynayan en önemli etkenin, meslek gruplarına göre dağılımı Tablo 19’da verilmiştir. Bütün meslek grupları için ekonomik durum ve insanlığa hizmet ilk iki sırayı alırken; mesleğin toplumdaki yeri, meslekte özgürlük ve mesleğin dürüstlük ve sorumluluk gereksinimi ilk beş sıraya girmektedir. Ekonomik etken, “müteşebbis, direktör ve üst kademe yöneticileri”, “ticaret ve satış personeli”, “kişisel hizmetlerde çalışanlar” ve “tarım-dışı sektörlerde çalışanlar”ca en önemli etken olarak gösterilirken, insanlığa hizmet “ilmi ve teknik elemanlar ve serbest meslek sahipleri” ile “tarım sektöründe çalışanlar” tarafından birincil etken olarak belirtilmektedir. “İdari personel” ise bu iki özelliği aynı derecede önemli olarak değerlendirmektedir. Bu arada, kişinin meslekte özgür olmasının “idari personel”ce, dürüstlük ve sorumluluk gerektirmesinin “ticaret ve satış personeli”nce üçüncü sıraya konulduğu dikkati çekmektedir.

TABLO 18

Mesleklerin “Çok İyi” Olarak Değerlendirilmelerinde Rol Oynayan 1. Etkenin Eğitim Gruplarına Göre Dağılımı

1. Etken	Eğitim	Okuma Yazması Olmayanlar		Hiç Okul Bitirmemiş		İlkokul		Ortaokul		Lise		Yüksek Okul		Üniversite	
		%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra
Parasal		48.63	1	45.63	1	43.72	1	37.18	2	34.29	2	26.47	2	31.73	2
İnsanlığa Hizmet		32.19	2	27.18	2	32.61	2	37.82	1	37.62	1	38.24	1	35.29	1
Toplumda Yeri Olma		8.22	3	5.83	3	8.94	3	6.41	3	9.05	3	11.77	3	13.73	3
Zekâ-Yetenek		0.00	7	3.88	5	0.73	7	1.92	5	1.91	7	1.47	7	1.96	6
Dürüstlük-Sorumluluk		2.74	4	4.85	4	6.52	4	6.41	3	5.71	4	7.35	4	1.96	6
Eminlik-Kolaylık		0.69	6	0.97	6	1.21	6	0.64	6	0.48	9	2.94	6	0.00	7
Mesleğin Elde Edilmesindeki Zorluk		0.69	6	0.00	7	0.24	8	0.64	6	0.95	8	0.00	8	1.96	6
Meslekte Özgürlük		0.69	6	0.97	6	4.11	5	5.77	4	4.76	5	7.35	4	9.80	4
Gelecekteki Piyasa Koşulları		0.69	6	0.00	7	0.73	7	1.92	5	4.29	6	4.41	5	3.92	5
Diğer		2.06	5	0.97	6	0.24	8	0.00	0	0.00	10	0.00	8	0.00	7

TABLO 19

**Mesleklerin Çok İyi Olarak Değerlendirilmesinde Rol Oynayan
1. Etkenin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı**

1. Etken	İlmi ve Teknik Elemanlar ve Serbest Meslek Sahipleri		Müteşebbis, Direktör ve Üst Kademe Yöneticileri		İdari Personel		Ticaret ve Satış Personeli		Şahsi Hizmetlerde Çalışanlar		Tarım Sektörü		Tarım Dışı Sektörde Çalışanlar	
	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra
Parasal	24,31	2	44,44	1	38,53	1	53,52	1	60,00	1	31,25	2	51,76	1
İnsanlığa Hizmet	40,97	1	22,22	2	38,53	1	21,13	2	25,00	2	37,50	1	28,24	2
Toplumda Yeri Olma	13,19	3	22,22	2	7,38	3	7,04	4	3,34	4	12,50	3	6,47	3
Zekâ-Yetenek	2,78	6	0,00	4	2,46	5	1,41	6	0,00	6	0,00	5	0,59	6
Dürüstlük ve Sorumluluk	5,56	5	11,11	3	3,28	4	9,86	3	5,00	3	12,50	3	6,47	3
Eminlik, Kolaylık	0,69	8	0,00	4	0,00	7	0,00	7	0,00	6	0,00	5	0,59	6
Mesleğin Elde Edilmesindeki Zorluk	1,39	7	0,00	4	0,00	7	1,41	6	0,00	6	0,00	5	0,59	6
Meslekte Özgürlük	8,33	4	0,00	4	8,20	2	5,63	5	5,00	3	0,00	5	4,12	4
Gelecekteki Piyasa Koşulları	2,78	6	0,00	4	1,64	6	0,00	7	1,67	5	0,00	5	1,18	5
Diğer	0,00	9	0,00	4	0,00	7	0,00	7	0,00	6	6,25	4	0,00	7

f) Gelir Gruplarına Göre Birinci Etken

Dokuz gelir grubu için Tablo 20'de verilen birinci etken dağılımı incelendiğinde, önceki sonuçlardan fazla değişik bir durum ortaya çıkmamaktadır. Ekonomik etkenler, insanlığa hizmetleri ve toplumdaki yerleri mesleklerin saygınlığını belirleyen birincil etkenler olarak görülmektedir. Ekonomik etkeni birinci etken olarak gösterenlerin yüzdesi düşük gelir gruplarından yüksek gelir gruplarına doğru gittikçe düşmekte; ancak en yüksek iki gelir grubunda tekrar yükselmektedir. Bu durumun tersi insanlığa hizmet konusunda gözlenmektedir. Mesleğin geleceği en yüksek gelir grubunu ilgilendirirken, zekâ ve yetenek gerektirmesi en yüksek iki gelir grubu dışında kalanları ilgilendirmektedir.

b. Sonuç

Çalışmamızda, Ankara ili kentsel kesiminde, öznel meslek saygınlık değer ve sıralamaları üzerine 1976 yılı sonlarında başlayarak, 1977 yılı başlarında tamamlanan bir araştırmanın bulguları konu edilmiştir. Mesleklerin saygınlıklarının, değerlendirilmeyi yapan kişilerin sosyo-ekonomik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği sınıanmış ve meslek saygınlık değerlendirmelerinde önemli etkenler saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, bulgularımız benzeri bazı çalışmaların bulguları ile karşılaştırılmıştır. Çalışmamızın temel bulgular şöyle özetlenebilir :

(i) Ankara ilinde, en saygın meslekler olarak sırasıyla doktorluk, üniversite öğretim üyeliği, makina ve kimya mühendisliği ile mimarlık; en az saygın meslekler olarak ise kapıcılık, hizmetçilik, çöpçülük, hamallık ve tefecilik belirlenmiştir.

(ii) Ankara ili için elde edilen mesleklerin saygınlık değer ve sıralamaları, ABD'nde yapılan NOCR (1947), Hodge, Siegel ve Rossi (1966) ve Duncan (1961) çalışmaları ile karşılaştırıldığında istatistiksel olarak bir farklılık bulunamamıştır. Ankara ilinde yapılan Aral (1977) çalışma sonuçları ile de çalışmamızın bulguları istatistiksel olarak önemli farklılıklar göstermezken, diğer üç çalışmanın bulgularından görece olarak daha az benzerlik göstermektedir.

TABLO 20

**Mesleklerin Çok İyi Olarak Değerlendirilmelerinde Rol Oynayan
1. Etkenin Gelir Gruplarına Göre Dağılımı**

1. Etken	Ayılık Gelir	0—1499 (TL.)		1500—1999 (TL.)		2000—2499 (TL.)		2500—2999 (TL.)		3000—3999 (TL.)		4000—4999 (TL.)		5000—5999 (TL.)		6000—6999 (TL.)		7000 + (TL.)	
		%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra
Parasal		57,14	1	55,65	1	40,00	1	40,74	1	36,45	1	36,17	2	28,57	2	38,46	1	38,46	1
İnsanlığa Hizmet		28,57	2	23,48	2	35,65	2	38,27	2	31,78	2	40,43	1	42,86	1	23,08	2	26,92	2
Toplumda Yeri Olma		4,08	3	6,08	4	9,57	3	8,64	3	10,28	3	12,77	3	5,71	3	15,39	3	11,54	4
Zekâ-Yetenek		2,04	4	0,00	5	0,87	6	2,47	6	0,93	6	2,13	5	5,71	3	0,00	6	0,00	6
Dürüstlük ve Sorumluluk		2,04	4	0,00	5	7,83	4	3,70	5	8,41	5	0,00	6	5,71	3	7,69	4	15,38	3
Eminlik, Kolaylık		0,00	5	0,00	5	0,87	6	0,00	7	0,93	6	0,00	6	2,86	5	0,00	6	0,00	6
Mesleğin Elde Edilmesindeki Zorluk		2,04	4	0,00	5	0,00	7	0,00	7	0,93	6	0,00	6	2,86	5	0,00	6	0,00	6
Meslekte Özgürlük		4,08	3	6,96	3	5,22	5	6,17	4	9,35	4	4,26	4	4,26	4	5,71	5	3,85	5
Gelecekteki Piyasa Koşulları		0,00	5	0,00	5	0,00	7	0,00	7	0,93	6	4,26	4	0,00	6	,69	4	3,85	5
Diğer		0,00	5	0,00	5	0,00	7	0,00	7	0,00	7	0,00	6	0,00	6	0,00	6	0,00	6

(iii) Bulgularımız Ankara ilinde, cinsiyet, meslek, tabaka, gelir gibi sosyo-ekonomik etmenlerin genelde, meslek saygınlık değerlendirmelerini etkilediği savını desteklememektedir.

(iv) Mesleklerin saygınlık değer ve sıralamalarına bir bütün olarak bakıldığında sosyo-ekonomik etmenlere duyarlı bulunmazken; özellikle T.B.M.M. üyeliği, polis ve emniyet müdürlüğü, savcılık, din adamlığı gibi, sistemin meşruluğuna ilişkin değer yargılarına duyarlı mesleklerin değişik toplum ve sosyo-ekonomik gruplara göre farklılık gösterdikleri görülmektedir.

(v) Meslek saygınlık değerlendirmesinde en önemli etkenler olarak sırasıyla mesleğin parasal getirisi, insanlığa hizmeti, toplumda yeri olması özellikleri öne çıkmaktadır. Ayrıca, bu etkenlerin önem sıralaması değişik sosyal ve ekonomik gruplar arasında önemli farklılıklar göstermemektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, bir makale çerçevesinde olanaklar elverdiğince ayrıntılı bir biçimde veri ve bulgularımızı, konu ile ilgili araştırmacıların kullanımına sunmaktır. Eğer bu çalışma, ileride yapılacak benzeri araştırmalar ve bunlardan ortaya çıkabilecek kuramsal genellemelere katkıda bulunursa amacına ulaşmış sayılacaktır.

KAYNAKLAR

- ARAL, S. (1977) "Meslek Saygınlığı: Kuramsal ve Ampirik Bir İnceleme", Doçentlik Tezi, ODTÜ.
- ÇINGİ, H. ve KASNAKOĞLU, Z. (1978-79) "A Sampling Framework : For a Survey of the Socio - Economic Status of Occupations", *Hacettepe Bulletin of Natural Sciences and Engineering* Vol. 7-8, Haziran : 90-112.
- DUNCAN, O. D. (1961) "A Socio - Economic Index for All Occupations", A. J. Reiss, O. D. Duncan, P. K. Hatt ve C. C. North (eds.), *Occupation and Social Status*. New York : The Free Press.
- HODGE, R. W., SIEGEL, P. M., ROSSI, P. H. (1966) "Occupational Prestige in the United States : 1925-1963", R. Bendix ve S. M. Lipset (eds.) *Class Status and Power*. New York : The Free Press.
- KASNAKOĞLU, Z. (1975) "Distribution in Turkey: A Case Study on the Determinants of Male Earnings Differentials in 1968", Doktora Tezi, University of Wisconsin, Madison.

- KASNAKOĞLU, Z. (1978) "A Simultaneous Model Approach to the Determinants of Male Earnings Differentials in Turkey for 1968", *The Review of Economics and Statistics* Vol. 60, May: 307-212.
- KUTSAL, A. ve MULUK. Z. (1978) *Uygulamalı Temel İstatistik*. Beytepe, Ankara. H.Ü. Fen Fakültesi Basımevi.
- MARSH, R. M. (1971) "The Explanation of Occupational Prestige Hierarchies", *Social Forces* Vol. 50, Aralık: 214-222.
- NOCR. (National Opinion Research Center) (1965) "Jobs and Occupations : A Popular Evaluation", R. Bendix and S. M. Lipset (eds.), *Class, Status and Power*. New York: The Free Press.
- PENN, R. (1975) "Occupational Prestige Hierarchies: A Great Empirical Invariant", *Social Forces* Vol. 54, Aralık: 352-364.
- SIEGEL, S. (1956) *Nonparametric Statistics*. London: McGraw Hill Kogakusha Ltd.

S U M M A R Y

A SOCIO - ECONOMIC STATUS INDEX FOR OCCUPATIONS

ANKARA : 1977

This paper reports the findings of a survey on the socio - economic status of selected occupations in the urban districts of Ankara. The results are based on a sample survey conducted between December 1976 - February 1977 on 1232 households. The socio - economic status index obtained for the selected occupations is compared with the similar indexes for the United States and Turkey. The calculated index is also studied with respect to the socio - economic characteristics of the respondents.

The major findings of the paper can be summarized as follows: a) The socio - economic status index of occupations for Ankara, does not significantly differ from the similar indexes calculated for the United States and Turkey. b) The socio - economic status index of occupations is not affected significantly by the socio - economic characteristics such as age, sex, income, occupation social stratum of the respondents. c) The socio - economic status of occupations are determined by high earnings, service to humanity and social prestige of the occupations in that order.